Ålänningar och miljön

- en enkätundersökning om miljömedvetenhet och -engagemang 2022

RAPPORT 2022:4

ÅSUB rapportserie

I ÅSUBs rapportserie publiceras resultatet från ÅSUBs utredningsverksamhet och forskning. Det samhällsekonomiska området är centralt men verksamheten omfattar även många andra samhällsområden. ÅSUBs metodkompetens är särskilt inriktad mot ekonomiska lägesanalyser, prognoser, ekonomisk modellutveckling, surveyundersökningar samt utvärdering av politikinsatser. Utrednings- och forskningsverksamheten är i huvudsak uppdragsfinansierad och har kunder både inom Åland och internationellt.

De senaste rapporterna från ÅSUB

2020:4	Arbetsmarknadsbarometern 2020 och coronakrisen
2020:5	Evaluering av AMS – med kunden och framtiden i fokus
2020:6	Medievanor på Åland 2020
2020:7	Upplevd diskriminering i det åländska samhället 2020
2021:1	Ålands befolkningsutveckling under EU-tiden – Flyttningsrörelser, arbetsmarknad och samhällsdeltagande – åländska erfarenheter under 25 år i EU
2021:2	Konjunkturläget våren 2021
2021:3	Utbildning och arbetsmarknad 2035 – Vägarna till välstånd efter pandemin
2021:4	Ålänningars alkohol-, narkotika- och tobaksbruk samt spelvanor 2021
2021:5	Arbetsmarknadsbarometern 2021
2021:6	Ålänningarnas kultur och fritidsvanor 2020
2022:1	Ålands ekonomi under EU-medlemskapets första 25 år
2022:2	Barn, elever och studerande med neuropsykiatriska funktionsvariationer. En utvärdering för fortsatt utveckling av utbildningssystemet på Åland
2022:3	Konjunkturläget våren 2022

För upplysningar:

Maria Viktorsson, +358 18 25583
maria.viktorsson@asub.ax

https://www.facebook.com/AASUB

https://twitter.com/StatsAland

ISSN 1455-1977 (print)

ISSN 2737-0798 (online)

Förord

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) har på uppdrag av landskapsregeringen genomfört en enkätundersökning om ålänningarnas miljömedvetenhet, attityder, förändringsbenägenhet och beteende i frågor som berör miljön. Syftet med undersökningen har varit att kartlägga ålänningarnas miljömedvetenhet i vardagen och i vilken utsträckning och inom vilka områden de är beredda att ändra sin livsstil. Dessutom har studien tagit reda på vilka insatser inom miljöområdet som ålänningarna bedömer att kunde vara effektivast för beslutsfattarna att prioritera.

Huvudsyftet med undersökningen är att ta fram ett underlagsmaterial som landskapsregeringen och andra aktörer kan använda i det fortsatta arbetet med miljöfrågor på Åland. Undersökningen ger också svar på resultatet för två huvudindikatorer för Ålands Utvecklings- och hållbarhetsagenda, *Attityd hos allmänheten till biologisk mångfald* (indikator 15) samt *Andel av befolkningen som har resurssnål och återanvändande livsstil* (indikator 22).

Motsvarande undersökningar har även gjorts 2008 och 2015. Den här undersökningen följer huvudsakligen de tidigare undersökningarna och uppdaterar kartläggningen. Undersökningen har i stor utsträckning genomförts på motsvarande sätt som tidigare för att så långt som möjligt möjliggöra jämförelser. Därtill har undersökningen omfattat frågor med modell från Europakommissionens Eurobarometer (Special Eurobarometer 481, 501) för att kunna jämföra var ålänningarna står i jämförelse med personer bosatta i Finland, i Sverige respektive i övriga EU-länder.

Rapporten grundar sig på en enkät som skickades till ett slumpmässigt urval om drygt 1 200 personer bosatta på Åland. ÅSUB vill här passa på att rikta ett stort tack till alla som tagit sig tid att besvara förfrågan och som bidragit med många värdefulla synpunkter. Utan er medverkan hade studien inte varit möjlig att genomföra.

Insamlingen av svaren samordnades med en förfrågan om ålänningarnas inställning till vindkraft, och särskilt till havsbaserad vindkraft. Resultaten av den studien publiceras parallellt i en särskild översikt, *Attityder till havsbaserad vindkraft på Åland* (ÅSUB Översikter och indikatorer 2022:4).

Utredare *Maria Viktorsson* har varit ansvarig för den här undersökningens genomförande, och sammanställt huvuddelarna av rapporten. Forskningschef *Sanna Roos* har bidragit till analysen och till undersökningens utformning och upplägg.

Mariehamn i maj 2022

Katarina Fellman
Direktör

Innehåll

Innehåll 5
Figurförteckning 6
Tabellförteckning 7
Bilagor 7
1. Sammanfattning 9
2. Bakgrund och metod 11
2.1 Bakgrund och rapportens upplägg 11
2.2 Urval och metod 12
3. Ålänningars attityd till miljöfrågor 15
3.1 Miljöattityd 15
3.2 Inställning till miljöfrågor 18
3.3 Attityd till biologisk mångfald 22
4. Miljömässigt agerande 25
4.1 Faktoranalys miljömässigt agerande 25
4.2 Färdmedel 32
5. Beredskap till förändring 35
5.1 Förändringsvilja 35
5.2 Hinder till förändring 43
6. Miljöåtgärder att prioritera 47
6.1 Övriga kommentarer från respondenterna 50
7. Avslutande reflektioner 52
Referenser 54

Figurförteckning

Figur 1. Andel svarande i oviktat och viktat svarsmaterial samt i rampopulationen, efter kön, åldersgrupp och hemregion ... 12

Figur 2. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön? (andel av samtliga svarande) ... 15

Figur 3. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön? (andel svarande efter kön) ... 16

Figur 4. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön? (andel svarande efter ålder) ... 16

Figur 5. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön? (andel svarande efter utbildning) ... 17

Figur 6. Miljöattityd i EU 2019 (andel som anser det vara *mycket viktigt* att skydda miljön) ... 18

Figur 7. Hur viktiga anser du att följande miljöfrågor är? (andel av samtliga svarande) ... 19

Figur 8. Hur viktiga anser du att följande miljöfrågor är? (andel som svarat *mycket viktig*, efter kön) ... 20

Figur 9. Hur viktiga anser du att följande miljöfrågor är? (andel som svarat *mycket viktig*, efter ålder) ... 21

Figur 10. Hur väl instämmer du i följande påståenden om varför det kan vara viktigt att säkerställa biologisk mångfald? (andel av samtliga svarande) ... 22

Figur 11. Hur väl instämmer du i följande påståenden om varför det kan vara viktigt att säkerställa biologisk mångfald? (andel som *instämmer helt* i respektive påstående, efter kön) ... 23

Figur 12. Hur väl instämmer du i följande påståenden om varför det kan vara viktigt att säkerställa biologisk mångfald? (andel som *instämmer helt* i respektive påstående, efter ålder) ... 23

Figur 13. Inställning till biologisk mångfald i EU-28, Finland, Sverige och Danmark 2018. (andel som *instämmer helt* i respektive påstående) ... 24

Figur 14. Faktor 1 - Källsorterar ... 26

Figur 15. Delfrågorna i faktor 1 – Källsorterar (andel av samtliga svarande) ... 26

Figur 16. Faktor 2 – Undviker att skapa avfall ... 27

Figur 17. Delfrågorna i faktor 2 – Undviker att skapa avfall (andel av samtliga svarande) ... 27

Figur 18. Faktor 3 – Återanvänder ... 28

Figur 19. Delfrågorna i faktor 3 – Återanvänder (andel av samtliga svarande) ... 28

Figur 20. Faktor 4 – Väljer miljövänligt som konsument ... 29

Figur 21. Delfrågorna i faktor 4 – Väljer miljövänligt som konsument (andel av samtliga svarande) ... 29

Figur 22. Faktor 5 – Sparar in på el/värme/vatten ... 30

Figur 23. Delfrågorna i faktor 5 – Sparar in på el/värme/vatten (andel av samtliga svarande) ... 30

Figur 24. Faktor 6 – Påverkar genom delaktighet ... 30

Figur 25. Delfrågorna i faktor 6 – Påverkar genom delaktighet (andel av samtliga svarande) ... 31

Figur 26. Hur färdas du vanligen när du ska...? (andel av samtliga svarande) ... 32

Figur 27. Har ditt hushåll tillgång till någon av följande bilar? (andel av samtliga svarande) 33
Figur 28. Huvudsakligt färdsätt över tid (andel av samtliga svarande exkl. de som svarat *inte relevant*) 34
Figur 29. Skulle du vara villig att ändra ditt beteende till förmån för miljön när det gäller...? (andel av samtliga svarande exkl. de som svarat *inte relevant*) 37
Figur 30. Andel som redan gör systematiskt/mycket för miljön, efter kön 38
Figur 31. Andel som redan gör systematiskt/mycket för miljön, efter ålder 38
Figur 32. Andel som redan gör systematiskt/mycket för miljön, efter region 39
Figur 33. Skulle du vara villig att ändra ditt beteende till förmån för miljön när det gäller...? (andel av samtliga svarande exkl. de som svarat *gör redan systematiskt/mycket* och *inte relevant*) 40
Figur 34. Andel som redan gör systematiskt/mycket för miljön, jämförelse över tid (andel av samtliga svarande exkl. de som svarat *inte relevant*) 41
Figur 35. Uppvärmning av bostad över tid (andel av boende i villa/småhus) 42
Figur 36. Har huvudsakligen förnybar energi för el i bostaden (andel av samtliga svarande) 42
Figur 37. I vilken utsträckning instämmer du i att följande hindrar dig från att göra mer för miljön? (andel av samtliga svarande) 44
Figur 38. Hinder för att göra mer för miljön (andel som *instämmer helt eller delvis*, efter kön) 46
Figur 39. Vilka miljöåtgärder tror du vore effektivast att prioritera i beslutsfattandet på Åland (andel av samtliga svarande) 48
Figur 40. Miljöåtgärder, jämförelse över tid (andel av samtliga svarande) 50

Tabellförteckning

Tabell 1. Antal och andel svarande (viktat och oviktat), efter kön, åldersgrupp och region.13

Bilagor

Bilaga 1. Följebrev och enkät 55
Bilaga 2. Landskoder till Figur 6 61

1. Sammanfattning

ÅSUB har på uppdrag av Ålands landskapsregering genomfört undersökningen *Ålänningar och miljön - en enkätundersökning om miljömedvetenhet och -engagemang 2022*. Utredningen är en uppföljning av två tidigare enkätundersökningar från 2008 och 2015 och kartlägger så väl ålänningars miljömedvetenhet och -engagemang som beredskap och hinder för förändring. Studien kartlägger även vilka insatser inom miljöområdet som ålänningarna bedömer att kunde vara effektivast att prioritera. Resultatet av undersökningen kommer att användas som underlag för utveckling av hållbarhetsarbetet på Åland. I undersökningen deltog totalt 565 personer i åldern 18–84 år, vilket motsvarar 46 procent av det slutgiltiga urvalet.

Miljö är ett aktuellt ämne och debatten kring vad som anses vara bra för miljön är ständigt pågående. Det kan också finnas olika förutsättningar för att agera miljövänligt. Detta framkom även i enkätsvaren och har tagits i beaktande i tolkning av resultaten. Frågeformuläret baserar sig på ÅSUBs två tidigare miljöenkäter samt Europakommissionens Eurobarometrar för att få jämförbarhet både över tid och internationellt.

Attityd till miljöfrågor

Inledningsvis fick respondenterna svara på frågor om miljöattityd. De fick uppge hur viktigt det är att skydda miljön i allmänhet, bedöma hur viktiga vissa givna miljöfrågor är samt ta ställning till påståenden om biologisk mångfald. De flesta (95 %) anser att det är viktigt att skydda miljön i någon grad, medan knappt hälften (45 %) anser att det är *mycket* viktigt. Detta resultat ligger i linje med motsvarande resultat från Eurobarometern i Finland, men något under det genomsnittliga resultatet för EU-28 och långt under nivån för Sverige (Special Eurobarometer 501). Även i påståendena om biologisk mångfald (ansvar att skydda naturen, samt betydelse av biologisk mångfald för hälsa och ekonomi) indikerar våra resultat lägre nivåer jämfört med medelvärdet för EU-28 och speciellt jämfört med Finland och Sverige (Special Eurobarometer 481).

De miljöfrågor som anses vara mest viktiga (96–98 %) är frågor relaterade till vattenkvalitet: havsföroreningar, föroreningar av sjöar och grundvatten samt Östersjöns tillstånd. Därefter följer luftföroreningar (94 %) och biologisk mångfald (92 %) samt klimatförändringar (90 %). De frågor som minst andel angett som viktiga är ekologisk produktion, bullerföroreningar och miljömärkning (70–74 %). Ålands särdrag genom närheten till havet speglas i enkätsvaren och Östersjöns tillstånd var även den miljöfråga som intresserade flest i ÅSUBs tidigare undersökningar från 2008 och 2015. Kvinnor, den äldsta åldersgruppen och de med högskoleutbildning anser i högre grad än övriga att det är viktigt att skydda miljön i allmänhet och har en tendens att lägga större vikt vid de olika miljöfrågorna.

Miljömässigt agerande

En av undersökningens målsättningar var att kartlägga hur miljömässigt respondenterna agerar i vardagen. För detta ändamål ombads respondenterna att bedöma hur ofta de utför aktiviteter med miljökoppling. Dessa aktiviteter grupperades sedan genom faktoranalys. De allra flesta svarande (95–98 %) visar miljöengagemang i vardagen genom att ofta eller alltid källsortera hushållsavfall, lämna el- eller elektronikavfall till insamling eller sortera ut farligt avfall. De yngsta svarande, 18–34 år, ägnar sig åt källsortering markant mer sällan än de äldsta svarande. Aktiviteter som leder till undvikande av att skapa onödigt avfall utförs också av många. Drygt 80 procent undviker att slänga mat, överväger behovet innan man köper en ny vara och satsar på varor med längre livslängd. Majoriteten undviker även ofta eller alltid att köpa engångsartiklar (64 %). Vidare uppger 66 procent att de ofta eller alltid lämnar

varor till återanvändning och 69 procent att de köper lokalt producerade produkter. Över hälften sparar ofta eller alltid in på el, värme eller vatten.

Bilen är fortsättningsvis det dominerande färdmedlet för att ta sig till olika aktiviteter såsom arbete/skola, butiker och fritidsaktiviteter. Däremot har 14 procent av de svarande tillgång till hybridbil eller bil med el eller annat förnybart drivmedel i hushållet, vilket kan vara en indikation på att andelen fossildrivna bilresor minskat. Elcykel används som huvudsakligt färdmedel av 2–3 procent av de svarande. I jämförelse med ÅSUBs tidigare miljöundersökningar ser elcykeln närmast ut att ha ersatt användandet av vanlig cykel och kollektivtrafik.

Beredskap till förändring

Respondenterna fick därefter ta ställning till hur villiga de är att förändra sitt beteende till förmån för miljön när det gäller vissa aktiviteter, genom att ange ifall de ”redan gör systematiskt/mycket” eller är villiga att ändra sitt beteende ”mycket”, ”i viss mån” eller ”inte alls”. De aktiviteter som högst andel av de svarande redan anser sig göra systematiskt/mycket grad avspeglar de svar som kunde ses i miljömässigt agerande i vardagen, det vill säga källsortering, att satsa på varor med längre livslängd och att spara energi. Såsom i det vardagliga miljöengagemanget ser vi även i denna fråga att kvinnor i högre utsträckning än männen väljer miljövänlig konsumtion. När det kommer till ålder anser sig den äldsta åldersgruppen göra mer än den yngsta gruppen i de flesta frågor, förutom när det kommer till köp av begagnade varor vilket görs i högst utsträckning av åldersgruppen 35–49 år med barn. Signifikanta skillnader kan även ses mellan regioner. Bosatta på landsbygden gör mest för att minska på uppvärmning, vilket är starkt kopplat till en högre andel villaägare på landsbygden, men de längre avstånden leder till en lägre andel som cyklar eller går jämfört med Mariehamn.

Bland dem som inte har uppgett att de redan gör aktiviteterna systematiskt/mycket finns en viss förändringsvilja för samtliga aktiviteter. Den handling som flest (53 procent av de svarande) vill ändra mycket på är att satsa på varor som har längre livslängd. Strax under hälften (45–46 %) vill också satsa mycket mer på att undvika onödiga förpackningar, använda mer förnybar energi och källsortera mera.

Det överlägset största upplevda hindret för förändring är att de miljövänliga alternativen är dyrare. Ekonomiska orsaker är även det vanligaste temat bland de öppna kommentarerna till frågan, följt av bristen på kollektivtrafik. Vidare menar knappt en tredjedel att miljövänliga alternativ medför mer arbete/besvär medan drygt en fjärdedel menar att alternativen inte är lika effektiva samt att de saknar tillräcklig information/kunskap om miljöfrågor. 28 procent menar dock att inget hindrar dem från att göra mer för miljön.

Miljöåtgärder att prioritera

De svarande fick slutligen ge sin åsikt om vilka miljöåtgärder de tror att vore effektivast att prioritera i beslutsfattandet på Åland. Den miljöåtgärd som flest (60 procent av de svarande) valt är att minska utsläpp och aktiviteter som försämrar vattenkvaliteten i vår skärgård. Att vattenkvaliteten är en viktig fråga för ålänningarna kunde även ses i resultatet för frågan om attityd till olika miljöfrågor. Hälften av de svarande tycker att det vore effektivast att prioritera minskandet av miljögifter, medan 40 procent tror på utbyggnad av vindkraft.

2. Bakgrund och metod

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) har på uppdrag av Ålands landskapsregering under våren 2022 genomfört en enkätundersökning med syftet att kartlägga ålänningars miljömedvetenhet- och engagemang. Resultatet av undersökningen kommer att användas som underlag för utveckling av hållbarhetsarbetet på Åland. Därtill är syftet att ge resultat för två huvudindikatorer för Utvecklings- och hållbarhetsagendan. De aktuella indikatorerna är Indikator 15 Attityd hos allmänheten till biologisk mångfald (se *avsnitt 3.3*) samt Indikator 22 Andel av befolkningen som har resurssnål och återanvändande livsstil (se *kapitel 4*).

Undersökningen omfattar respondenternas syn på olika miljöfrågor samt agerande i ett antal miljörelaterade aktiviteter. Den kartlägger även respondenternas beredskap till att förändra sitt agerande och vilka hinder för förändring som finns. Respondenterna fick även ge sin åsikt om vilka miljöåtgärder som vore effektivast att prioritera i beslutsfattandet på Åland.

2.1 Bakgrund och rapportens upplägg

Denna undersökning är en uppföljning av de miljöundersökningar som ÅSUB tidigare har utfört 2008 och 2015 (ÅSUB 2008, 2015). Frågorna är så långt som möjligt utformade på motsvarande sätt som i de två tidigare undersökningarna för att möjliggöra jämförelser över tid. Vissa förändringar har dock gjorts för att motsvara den verklighet vi lever i idag.

Förutom jämförelser med 2008 och 2015 års undersökningar av ålänningars miljömedvetenhet från ÅSUB har även jämförelser gjorts med Europakommissionens Eurobarometer-undersökningar *Attitudes of European citizens towards the environment* (Special Eurobarometer 501) och *Attitudes of Europeans towards Biodiversity* (Special Eurobarometer 481) utförda 2019 respektive 2018 genom personliga intervjuer. Dessa undersökningar har också använts som inspiration och vägledning i planeringen av denna enkät för att ha möjligheten att sätta Ålands resultat i ett europeiskt perspektiv.

Rapporten inleds med en beskrivning av urval och metod i avsnitt 2.2. Därefter redogörs i kapitel 3 för ålänningarnas attityd till olika miljöfrågor och i kapitel 4 för miljömässigt agerande. I kapitel 5 presenteras ålänningarnas beredskap till förändring till förmån för miljön samt även vilka hinder som finns för förändring. I kapitel 6 beskrivs vilka miljöåtgärder som anses vara viktigast att prioritera i beslutsfattandet på Åland. I de avsnitt där det är möjligt görs jämförelser med ÅSUBs tidigare miljöundersökningar (2008 och 2015) samt med eventuella övriga relevanta undersökningar. Rapporten följer i stort sett enkätens (se *Bilaga 1*) disposition. Enkäten omfattade även ett avsnitt om vindkraft, resultatet av det avsnittet redovisas i *Attityder till havsbaserad vindkraft på Åland* (ÅSUB Översikter och indikatorer 2022:4).

Respondenterna hade i flera frågor möjlighet att lämna kommentarer, dessa redogörs genomgående för i respektive avsnitt. Övergripande kommentarer sammanfattas i avsnitt 6.2.

2.2 Urval och metod

Insamlingen av enkätsvar genomfördes under januari-mars 2022 med möjlighet att fylla i enkäten antingen i pappersformat eller elektroniskt. Inbjudan till att delta i undersökningen skickades tillsammans med en pappersenkät (se *Bilaga 1*) till 1 254 slumpmässigt utvalda personer i åldern 18 år och äldre, som enligt det aktuella befolkningsregistret var bosatta på Åland. Totalt 18 av dessa hade en ogiltig adress eller var annars oförmögna att svara på enkäten och det slutgiltiga urvalet blev därmed 1 236 personer. På ett liknande sätt som i de tidigare undersökningarna (2008 och 2015) skickades det ut proportionellt sett fler enkäter till unga personer samt bosatta i skärgården, för att minska risken för att antalet svar i dessa grupper blir för lågt.

En påminnelse skickades i februari till dem som inte hade svarat och en ytterligare påminnelse gjordes i början av mars till åldersgruppen 18–34 år, som vid tidpunkten för påminnelsen hade svarat i lägre utsträckning än övriga åldersgrupper. I likhet med tidigare undersökningar deltog de som svarat i en utlottning av en penningsumma. Totalt svarade 565 personer på enkäten, vilket motsvarar 46 procent av det slutgiltiga urvalet[1]. Tack vare stort urval är dock antalet svar högre än i de två tidigare miljöundersökningarna.

För att svarsmaterialet bättre ska motsvara rampopulationen (i detta fall den åländska befolkningen 18–84 år) har materialet viktats enligt kön, åldersgrupp och hemregion. I *Figur 1* visas den oviktade och viktade svarsprocenten i jämförelse med rampopulationen och i *Tabell 1* visas det oviktade och viktade antalet svarande. Samtliga resultat i denna rapport är baserade på det viktade materialet.

Figur 1. Andel svarande i oviktat och viktat svarsmaterial samt i rampopulationen, efter kön, åldersgrupp och hemregion

Källa: ÅSUB

[1] Generellt sett har svarsprocenten i enkätundersökningarna sjunkit under de senaste decennierna. Dessutom var enkäten i den här undersökningen relativt omfattande i och med att den även innehöll frågor om vindkraft (se ÅSUB Översikter och indikatorer 2022:4).

Tabell 1. Antal och andel svarande (viktat och oviktat), efter kön, åldersgrupp och region

		Antal svarande oviktat	Andel svarande oviktat	Antal svarande viktat	Andel svarande viktat
	Totalt	**560**	**100,0**	**560**	**100,0**
Kön	Kvinna	295	52,7	281	50,2
	Man	265	47,3	279	49,8
Ålder	18-34 år	116	20,7	126	22,5
	35-49 år	86	15,4	138	24,6
	50-64 år	148	26,4	147	26,3
	65+ år	210	37,5	149	26,6
Region	Mariehamn	221	39,5	226	40,4
	Landsbygden	270	48,2	296	52,9
	Skärgården	69	12,3	38	6,8

Källa: ÅSUB

Det förekommer även partiellt bortfall, det vill säga att den svarande har låtit bli att svara på vissa frågor. Svarsandelarna rapporteras därmed i förhållande till antalet svarande som har valt att besvara den aktuella frågan.

Kategoriseringar för gruppjämförelser

I analysen av resultatet används samma bakgrundsvariabler som i ÅSUBs tidigare miljöundersökningar 2008 och 2015 för att möjliggöra jämförelser bakåt i tiden. Samtliga svar har testats för statistiskt signifikanta skillnader mellan de bakgrundsvariabler som är relevanta för frågan men endast signifikanta skillnader rapporteras i texten. Signifikanta skillnader markeras också med en stjärna (*) i figurer och tabeller. Med signifikanta skillnader avses nivå 0,05 eller lägre, det vill säga att sannolikheten är minst 95 procent att en skillnad faktiskt beror på en specifik bakgrundsvariabel. Till exempel kan en statistiskt signifikant könsskillnad tolkas som att skillnaderna mellan kvinnors och mäns svar högst sannolikt beror på just könet.

Bakgrundsvariablerna är följande:

Kön: *kvinna och man*

Åldersgrupper: *18–24 år, 35–49 år, 50–64 år* och *65–84 år*. (I 2008 års undersökning sträckte sig åldersspannet i den övre åldersgruppen till 75 år)

Hemregion: *Mariehamn, landsbygden* och *skärgården*. På grund av lågt antal svar från skärgården är signifikanta skillnader svåra att säkerställa.

Högsta utbildning: *grundskola/folkskola/mellanskola, yrkesskola/institut/gymnasium* och *universitet/högskola*. I rapporten är kategorierna förkortade till *grundskola, gymnasium* och *högskola*.

Hushållsinkomst: *Mindre än 2 300 euro (mindre än 27 000 euro i året), 2 300–3 600 euro (27 00-42 800 euro i året), 3 601–5 700 euro (42 801–68 300 euro i året)* och *mer än 5 700 euro (mer än 68 300 euro i året).* I rapporten är dessa inkomstklasser förkortade till *låg, medellåg, medelhög* respektive *hög* inkomst.

Socioekonomisk ställning: *tjänsteman/arbetstagare, arbetsgivare/företagare/lantbrukare, studerande/elev, arbetslös/permitterad, föräldra-/vårdledig/övrigt hemarbete* och *pensionär*. I rapporten har de första kategorierna förkortats till *arbetstagare, företagare, studerande, arbetslös* och *hemarbetande*.

Hushåll: 1) *ensam- och sammanboende* 2) *hushåll med eller utan barn*

Huvudsaklig sysselsättning samt hushåll med/utan barn har en medelstark korrelation med åldersgrupp[2] och därmed används i huvudsak åldersgrupp för gruppjämförelser.

I vissa frågor har även skillnader mellan bostadstyp (*villa/småhus* och *lägenhet*) analyserats. Det finns en viss korrelation[3] mellan bostadstyp och region och därmed har region valts för analys i de flesta frågor. I de frågor där bostadstyp är en särskilt relevant bakgrundsvariabel har skillnader i bostadstyp dock testats.

Även uppgifter om *uppvärmningssystem för bostaden* samlades in för de som bor i villa/småhus. Samtliga fick också svara på om de huvudsakligen har *förnybar energi för el* i bostaden. Slutligen efterfrågade även hushållets *tillgång till bil* och *biltyp* (till exempel el- eller bensindriven). Dessa svar redovisas i *avsnitt 4.2* och *5.1*.

Förändringar i enkäten jämfört med tidigare undersökningar

Den tidigare frågan om *intresse* för miljöfrågor är omformulerad till hur *viktiga* man anser miljöfrågor vara (Fråga 11b). Denna förändring innebär viss jämförbarhet med motsvarande fråga i Eurobarometern (Special Eurobarometer 501) medan jämförbarheten med ÅSUBs tidigare undersökningar är begränsad. Dessutom har många alternativ omformulerats eller bytts ut.

Fråga 11a (om vikten av att skydda miljön) och 11c (om biologisk mångfald) är nya frågor för denna undersökning, motsvarande frågor ställs i de tidigare nämnda Eurobarometer-undersökningarna (Special Eurobarometer 501 & 481).

I Fråga 12 (miljöagerande) och fråga 13 (beredskap till förändring) har vissa alternativ omformulerats eller bytts ut.

Fråga 14 (hinder för miljöagerande) har ändrats från en flervalsfråga till en skalfråga.

I Fråga 15 har vissa svarsalternativ omformulerats eller tillkommit samt frågeformuleringen har ändrats från vilka åtgärder man anser vara *viktigast* att prioritera till vilka åtgärder man anser vara *effektivast* att prioritera i beslutsfattandet på Åland.

Tidpunkten för insamlingen av enkätsvar var ungefär densamma i årets undersökning som 2008 (januari-mars), medan insamlingen 2015 skedde i september-oktober. Att insamlingen av enkätsvar skedde under olika årstider kan vara betydelsefullt för resultatet i vissa frågor, till exempel färdsätt till olika aktiviteter. Även corona-pandemin kan ha påverkat utfallet i vissa frågor, exempelvis i frågan om utlandsresor.

[2] Medelstark korrelation mellan sysselsättning och åldersgrupp ($r = .60$. $p < .001$) samt mellan hushåll med/utan barn och åldersgrupp (($r = .48$. $p < .001$))
[3] Svag men statistiskt signifikant korrelation mellan bostadstyp och region: Spearman $r = .40$, $p < .001$

3. Ålänningars attityd till miljöfrågor

I detta kapitel ges en bild av respondenternas attityd till miljö. Dels hur viktigt man anser det vara att skydda miljön generellt, dels hur viktiga man anser vissa givna miljöfrågor vara. Dessutom fick de svarande ta ställning till några påståenden som berör biologisk mångfald.

3.1 Miljöattityd

De svarande fick inledningsvis uppge hur viktigt det är för en personligen att skydda miljön på en femgradig skala från ”mycket viktigt” till ”inte alls viktigt”.

Resultatet visar att 45 procent anser det vara *mycket* viktigt och 50 procent *ganska* viktigt att skydda miljön (se *Figur 2*). Totalt sett är det således 95 procent som anser det vara viktigt i någon grad att skydda miljön. Endast en procent anser det inte vara så viktigt att skydda miljön och ett fåtal har gett ett neutralt svar.

Figur 2. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön? (andel av samtliga svarande)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 %.
Källa: ÅSUB

Gruppjämförelser

Resultaten skiljer sig signifikant åt mellan könen vad gäller i vilken grad man anser det vara viktigt att skydda miljön. Drygt hälften (52 %) av kvinnorna respektive 38 procent av männen anser det vara *mycket* viktigt att skydda miljön. Totalt sett är det dock ungefär lika stor andel av kvinnorna och männen som anser det vara viktigt i någon grad att skydda miljön (se *Figur 3*).

Figur 3. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön? (andel svarande efter kön)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 %.
Källa: ÅSUB

Vad gäller åldersskillnader (se *Figur 4*) visar analyserna att andelen som anser det vara *mycket* viktigt att skydda miljön är signifikant lägre i åldersgruppen 18–34 år jämfört med övriga åldersgrupper och att denna åldersgrupp i stället svarar mer neutralt än övriga. 35 procent i åldern 18–34 år anser det vara *mycket* viktigt att skydda miljön till skillnad från den äldsta åldersgruppen där motsvarande andel är 54 procent.

Figur 4. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön? (andel svarande efter ålder)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 %.
Källa: ÅSUB

Analyserna visar även att det finns signifikanta skillnader beroende på var respondenten är bosatt. Svarande som är bosatta i skärgården anser i lägre grad (35 %) att det är *mycket* viktigt att skydda miljön jämfört med bosatta på landsbygden (42 %) och i Mariehamn (51 %).

Även utbildningsbakgrund har en signifikant påverkan på miljöattityd (se *Figur 5*). Bland de svarande med en högskole- eller universitetsutbildning anser 53 procent att

det är *mycket* viktigt att skydda miljö, medan motsvarande andel är 32 procent bland dem med en grundläggande utbildning (grundskola/folkskola/mellanskola).

Figur 5. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön? (andel svarande efter utbildning)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 %.
Källa: ÅSUB

Inkomstnivå, bostadstyp (lägenhet eller villa) samt huruvida man bor ensam eller tillsammans med någon har inte någon signifikant betydelse för miljöattityden.

Jämförelse med Eurobarometer

I Europakommissionens Eurobarometer *Attitudes of European citizens towards the Environment* från 2020 (Special Eurobarometer 501) ställs frågan ”Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön?” med samma formulering men utan svarsalternativet ”Varken viktig eller oviktig”. Resultatet visar att attityden skiljer sig mycket åt mellan de olika europeiska länderna vad gäller i vilken grad man anser det vara viktigt att skydda miljön. Totalt sett anser mellan 86 och 99 procent miljön vara viktig att skydda, medan andelen som inte anser det vara viktigt således är mellan en och 13 procent. Andelen som anser det vara *mycket* viktigt att skydda miljön varierar dock mycket kraftigt mellan de europeiska länderna, från 36 procent i Estland och Lettland till 81 procent Sverige (se *Figur 6*).

I Finland anser man miljön vara viktig i lika hög grad som på Åland, med 45 procent som svarat *mycket* viktig respektive 50 procent *ganska* viktig. Det land där miljöfrågan anses mest viktig är Sverige, där 81 procent anser det vara *mycket* viktigt och 18 procent *ganska* viktigt att skydda miljön. Snittet för EU (EU-28) är 53 procent *mycket* viktigt och 41 procent *ganska* viktigt. Sverige sticker därmed ut vad gäller andelen *mycket* viktig. Det finns endast tre andra länder i undersökningen som har en andel 70 procent eller högre (medelhavsländerna Cypern, Grekland och Malta).

Figur 6. Miljöattityd i EU 2019 (andel som anser det vara *mycket viktigt* att skydda miljön)

Not: Se Bilaga 2 för landskoder. Eurobarometern är utförd december 2019 som en intervjustudie. Svarsalternativen var ”Mycket viktig”, ”Ganska viktig”, ”Inte särskilt viktig”, Inte alls viktig”, ”Vet ej.
Källa: Special Eurobarometer 501, ÅSUB

Andelen i EU-28 som anser det vara *mycket* viktigt att skydda miljön har haft en sjunkande trend sedan 2007 då andelen var 64 procent (jämfört med 53 procent 2019) (Special Eurobarometer 501).

Vad gäller de signifikanta skillnader i kön, ålder och utbildning som har påvisats i den åländska undersökningen, kan samma mönster ses i Eurobarometern (Special Eurobarometer 501) på EU-nivå (EU-28) men med något mindre skillnader framför allt för kön och ålder.

3.2 Inställning till miljöfrågor

De svarande fick sedan ta ställning till hur viktiga de anser att olika miljöfrågor är. Denna fråga (både frågeformulering och svarsalternativ) har anpassats för att bättre motsvara de ändringar som skett i miljöfrågor sedan 2015. Genom anpassningarna får vi även bättre jämförbarhet med resultaten i Eurobarometern, med fokus på Finland och Sverige.

Denna undersökning omfattade följande miljöfrågor:

Klimatförändringar
Återkommande torka eller översvämningar
Havsföroreningar (t.ex. övergödning, oljespill, nedskräpning)
Föroreningar av sjöar och grundvatten
Östersjöns tillstånd
Luftföroreningar
Bullerföroreningar
Bekämpningsmedel, konstgödsel och liknande i jordbruk, som kan leda till övergödning av vattendrag och markförsämring
Ökande avfallsmängder
Miljömärkning
Ekologisk produktion
Biologisk mångfald (djur, växter och deras livsmiljöer)
Förnybara energikällor (t.ex. vindkraft, solenergi)

De svarande fick ta ställning till ovanstående frågor på en femgradig skala från ”mycket viktig” till ”inte alls viktig”.

Samtliga miljöfrågor anses vara mycket eller ganska viktiga hos över 70 procent av de svarande (se *Figur 7*). De frågor som anses vara mest viktiga (96–98 %) är frågor relaterade till vattenkvalitet: *havsföroreningar, föroreningar av sjöar och grundvatten* samt *Östersjöns tillstånd*. Därefter följer *luftföroreningar* (94 %) och *biologisk mångfald* (92 %) samt *klimatförändringar* (90 %). De frågor som minst andel angett som viktiga är *ekologisk produktion, bullerföroreningar* och *miljömärkning* (70–74 %).

Figur 7. Hur viktiga anser du att följande miljöfrågor är? (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

För svarsalternativet *mycket viktig* finns mer markanta skillnader mellan delfrågorna, men prioritetsordningen för de olika miljöfrågorna är ungefär densamma som för den gemensamma gruppen för *mycket* och *ganska* viktig. Frågorna relaterade till vattenkvaliteten anses vara *mycket* viktiga hos över 70 procent av samtliga svarande, medan motsvarande siffra för biologisk mångfald och klimatförändringar är 60 procent respektive 55 procent. Bullerföroreningar, miljömärkning och ekologisk produktion anses vara *mycket* viktiga frågor för 25–32 procent av de svarande.

Vi kan konstatera att vattenkvaliteten har varit en hjärtefråga i samtliga ÅSUBs miljöundersökningar. I de två tidigare undersökningarna från 2008 och 2015 fanns endast ett alternativ som rörde vattenkvaliteten, Östersjöns tillstånd, vilket var det alternativ som flest uppgav sig vara intresserade av bland samtliga alternativ.

Ett 50-tal respondenter har även uppgett andra miljöfrågor som de tycker att är viktiga utöver de som var angivna i enkäten. Förslagen är varierande och berör många olika frågor och områden. De vanligast förekommande ämnena, som respektive nämns av en

handfull svarande, är minskad konsumtion, hållbart skogsbruk, oro för kemikalier och skadliga ämnen samt ökad användning av kärnkraft i stället för vindkraft.

> *”Överkonsumtion”*
>
> *”Skogsbruk ska styras mot mera hållbara metoder. Överlag större medvetenhet kring naturens utsatthet i vårt landskap.”*
>
> *”Vindkraft ej en miljöåtgärd”*

Gruppjämförelser

I frågan om hur viktigt man anser det är att skydda miljön generellt var det tydligt att kvinnorna i högre grad anser det vara viktigare än männen (se *avsnitt 3.1*). Resultaten för de olika miljöfrågorna visar samma mönster - samtliga miljöfrågor anses vara viktigare bland kvinnorna än bland männen. Könsskillnaderna är signifikanta i alla miljöfrågor förutom havsföroreningar och föroreningar av sjöar och grundvatten (se *Figur 8*). Miljömärkning och ekologisk produktion är de frågor som skiljer kvinnorna och männen mest åt.

Figur 8. Hur viktiga anser du att följande miljöfrågor är? (andel som svarat *mycket viktig*, efter kön)

Källa: ÅSUB

Vad gäller åldersskillnader är mönstret också till viss del påtagligt. Den äldsta åldersgruppen (65+ år) anser samtliga miljöfrågor vara viktigare än övriga åldersgrupper. De yngsta svarande (18–34 år) har i ÅSUBs tidigare miljöundersökningar genomgående värderat miljöfrågorna lägre än övriga åldersgrupper, men i denna undersökning finns en större variation från fråga till fråga. Framför allt syns detta i att åldersgruppen 35–49 år i lägst utsträckning anser att klimatförändringar, torka/översvämningar och förnybara energikällor är viktiga frågor (se *Figur 9*). 12–13 procent av 35–49-åringarna anser dessutom att dessa frågor inte är

så viktiga eller inte viktiga alls. Även havsföroreningar anses i mindre utsträckning vara viktig i denna grupp. 18–34-åringarna har å sin sida lägst andel i frågorna Östersjöns tillstånd, luftföroreningar och övergödning medan cirka en tiondel anser att miljömärkning, ekologisk produktion och bullerföroreningar inte är viktiga. Samtliga nämnda skillnader är signifikanta.

Figur 9. Hur viktiga anser du att följande miljöfrågor är? (andel som svarat *mycket viktig*, efter ålder)

Källa: ÅSUB

Vissa signifikanta skillnader finns även i förhållande till de övriga bakgrundsvariablerna. Särskilt för bosatta i Mariehamn och för de svarande som har högskoleutbildning är förnybara energikällor en viktig miljöfråga. Östersjöns tillstånd är en viktig miljöfråga i synnerhet för de svarande som har gymnasie- eller högskoleutbildning. Slutligen indikerade resultaten även att de som är bosatta i lägenhet genomgående värderar miljöfrågorna som viktigare än de som bor i villa. Signifikanta skillnader kan ses för klimatförändringar, luftföroreningar, övergödning, ökade avfallsmängder, ekologisk produktion och förnybara källor. Det är dock viktigt att uppmärksamma sambandet (signifikanta korrelationer) som finns mellan bakgrundsvariablerna. Till exempel kvinnorna, de yngre svarande och stadsborna har i

genomsnitt högre utbildningsnivå än de övriga svarande, medan de som bor i Mariehamn oftare bor i en lägenhet än de övriga svarande.

Jämförelse med Eurobarometer

I EU-28 anses klimatförändringar, ökande avfallsmängder och luftföroreningar vara de viktigaste miljöfrågorna, följt av havsföroreningar, föroreningar av floder, sjöar och grundvatten samt minskning eller utrotning av arter och livsmiljöer och av naturliga ekosystem (Special Eurobarometer 501). Resultaten i Eurobarometern är ej helt jämförbara med resultaten i denna undersökning men indikerar dock att samma typ av miljöfrågor är prioriterade på Åland som i övriga EU, förutom vattenkvaliteten som prioriteras betydligt högre på Åland.

3.3 Attityd till biologisk mångfald

Ålänningarnas attityd till olika aspekter av biologisk mångfald inkluderades i undersökningen med inspiration från Europakommissionens Eurobarometer *Attitudes of Europeans towards Biodiversity* (Special Eurobarometer 481).

De svarande fick ta ställning till hur väl de instämmer (femgradig skala från Instämmer helt" till "Instämmer inte alls" samt "Vet ej") i följande påståenden:

> *Det är vårt ansvar att skydda naturen*
> *Vår hälsa och vårt välmående är beroende av naturen och biologisk mångfald*
> *Biologisk mångfald och en välmående natur är viktiga för vår långsiktiga ekonomiska utveckling*
> *Djur, växter och ekosystem har ett egenvärde i sig*

Över 80 procent av de svarande instämmer i någon grad i samtliga påståenden, medan 5–6 procent inte instämmer. Om man i stället tittar på endast de som instämmer *helt*, är det störst andel (73 %) som instämmer helt i att det är vårt ansvar att skydda naturen, följt av 67 procent som instämmer helt i att naturen har ett egenvärde i sig. Vidare instämmer 61 procent helt i att vår hälsa och välmående är beroende av naturen och biologisk mångfald samt 56 procent att det är viktigt för vår ekonomiska utveckling (se *Figur 10*).

Figur 10. Hur väl instämmer du i följande påståenden om varför det kan vara viktigt att säkerställa biologisk mångfald? (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Gruppjämförelser

Såsom i tidigare frågor kan vi se signifikanta skillnader mellan könen, där kvinnor i högre utsträckning instämmer helt i samtliga påståenden (se *Figur 11*). Vad gäller åldersgrupper instämmer den yngsta åldersgruppen (18–34 år) signifikant i lägre utsträckning än övriga åldersgrupper i samtliga påståenden (se *Figur 12*). Inga övriga signifikanta skillnader kan utläsas.

Figur 11. Hur väl instämmer du i följande påståenden om varför det kan vara viktigt att säkerställa biologisk mångfald? (andel som *instämmer helt* i respektive påstående, efter kön)

Källa: ÅSUB

Figur 12. Hur väl instämmer du i följande påståenden om varför det kan vara viktigt att säkerställa biologisk mångfald? (andel som *instämmer helt* i respektive påstående, efter ålder)

Källa: ÅSUB

Jämförelse Eurobarometer

I Europakommissionens Eurobarometer *Attitudes of Europeans towards Biodiversity* från 2019 (Special Eurobarometer 481) är de tre första påståendena inkluderade med samma formulering men med en fyrgradig svarsskala (utan ett neutralt mittenalternativ, se not i *Figur 13*). Våra resultat indikerar svagare resultat för Åland jämfört med medelvärdet för EU-28 och speciellt jämfört med Finland och Sverige (se *Figur 13*).

Vad gäller de signifikanta skillnader i kön och ålder som har konstaterats i den åländska undersökningen, kan samma mönster ses i Eurobarometern (Special Eurobarometer 481) på EU-nivå (EU-28) men med mindre skillnader mellan könen och åldersgrupperna.

Figur 13. Inställning till biologisk mångfald i EU-28, Finland, Sverige och Danmark 2018. (andel som *instämmer helt* i respektive påstående)

Not: Eurobarometern är utförd december 2018 som en intervjustudie. Svarsalternativen var ”Totally agree”, ”Tend to agree”, ”Tend to disagree”, Totally disagree”, ”Don’t know”.
Not: De rosa linjerna visar de åländska resultaten I denna undersökning.
Källa: Special Eurobarometer 481, ÅSUB

4. Miljömässigt agerande

En av undersökningens målsättningar var att kartlägga hur miljömässigt respondenterna agerar i vardagen. För detta ändamål ombads respondenterna att bedöma hur ofta de utför aktiviteter med miljökoppling. Totalt 24 aktiviteter ingick i delfrågorna som presenterades i enkäten under rubrikerna "källsortering av avfall", "minska avfallsproduktionen och miljöpåverkan", "köp av varor och tjänster" samt "deltagande i aktiviteter" (se enkäten i *Bilaga 1*). Respondenterna fick ta ställning till delfrågorna genom svarsalternativen ”alltid”, ”ofta”, ”ibland”, ”sällan” och ”aldrig”[4].

För att få en överskådlig bild av miljöagerandet genomfördes inledningsvis en faktoranalys av de 24 aktiviteterna. Faktoranalysen grupperar samtliga aktiviteter till faktorer efter ett underliggande mönster och upptäcker därmed så kallade latenta (ej observerade) faktorer utifrån en analys av manifesta (observerade) variabler. Frågornas fördelning på olika faktorer baserar sig på deras faktorladdning. En hög faktorladdning (> 0.6) anses enligt den statistiska metodologin indikera att delfrågan beskriver väl den bakomliggande latenta faktorstrukturen.

Respondenterna fick även uppge på vilket sätt de färdas till olika typer av aktiviteter såsom jobb/skola eller fritidsaktiviteter. Dessa ingår inte i faktoranalysen utan redovisas i *avsnitt 4.2* i slutet av detta kapitel.

4.1 Faktoranalys miljömässigt agerande

Faktoranalysen i den här undersökningen resulterade i sex faktorer[5] som presenteras nedan tillsammans med de tillhörande delfrågorna.[6] Vi har namngett faktorerna för att beskriva innebörden i och sambandet mellan de tillhörande aktiviteterna. Namnet ska även underlätta tolkningen av resultaten. De sex faktorerna är:

Faktor 1: Källsorterar
Faktor 2: Undviker att skapa avfall
Faktor 3: Återanvänder
Faktor 4: Väljer miljövänligt som konsument
Faktor 5: Sparar in på el/värme/vatten
Faktor 6: Påverkar genom delaktighet

Eftersom det miljömässiga agerandet som vi beskriver genom faktorerna kan variera i befolkningen, genomfördes analyser för eventuella gruppskillnader på faktornivå. Gruppskillnaderna analyserades i förhållande till de svarandes kön, ålder eller bostadsregion. Resultaten ger en bild av vilka aktivitetstyper som är vanligare i specifika befolkningsgrupper, exempelvis bland kvinnor, de äldre eller personer bosatta i skärgården.

[4] Vissa frågor hade även svarsalternativet ”inte relevant/vet ej” vilket i faktoranalysen behandlades som saknade värden.
[5] Med Eigenvärde > 1.
[6] Sammanlagt förklarar dessa sex faktorer cirka 65 procent av den totala variansen i delfrågorna som ingår i faktoranalysen.

Faktor 1: Källsorterar

I faktor 1 ingår delfrågorna som omfattar källsorteringen av hushållsavfall, el- och elektronikavfall samt farligt avfall (se *Figur 14*). Samtliga delfrågor har höga faktorladdningar, vilket tyder på att aktiviteterna i anslutning till källsortering har ett starkt samband med den bakomliggande faktorstrukturen. En person som sorterar och separerar gör det ofta för både hushållsavfall och el- och elektronikavfall samt farligt avfall.

Figur 14. Faktor 1 - Källsorterar

Källa: ÅSUB

Resultaten indikerade signifikanta åldersskillnader för källsortering och att de yngsta svarande, 18–34 år, ägnar sig åt källsortering markant mer sällan än de äldsta svarande.

Figur 15 sammanfattar fördelningen av svarsalternativen för samtliga delfrågor som beskriver beteenden inom ”källsorterar”. De allra flesta svarande visar miljöengagemang i vardagen genom att ofta eller alltid källsortera hushållsavfall (95 %), lämna el- eller elektronikavfall till insamling (96 %) eller sortera ut farligt avfall (98 %).

Figur 15. Delfrågorna i faktor 1 – Källsorterar (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Faktor 2: Undviker att skapa avfall

I faktor 2 ingår delfrågor som kan anses avspegla aktiviteter genom vilka de svarande undviker att skapa onödigt avfall (se *Figur 16*). De starkaste laddningarna har delfrågorna som handlar om att undvika köpa engångsartiklar, att satsa på varor som har längre livslängd, att undvika slänga mat och att överväga behovet innan man köper en ny vara. En något svagare laddning på faktorn har delfrågan om att föra varor på reparation hellre än att köpa nya. Resultatet kan bland annat indikera att även om personen i allmänhet vill undvika onödigt avfall, kan det av olika anledningar upplevas som svårt eller mindre viktigt att föra bort varor för reparation.

Figur 16. Faktor 2 – Undviker att skapa avfall

Not: Den streckade linjen beskriver en faktorladdning som är tillräckligt stark för att inkluderas i analysen men laddar i relativt lika hög grad på flera faktorer. Faktorvalet har då gjorts enligt faktorn som bäst beskriver innehållet i delfrågan.
Källa: ÅSUB

För faktorn ”undviker att skapa avfall” fanns inte några signifikanta skillnader i förhållande till de svarandes kön, åldersgrupp eller bostadsregion.

Figur 17 sammanfattar resultaten för aktiviteterna genom vilka de svarande undviker att skapa avfall. Den vanligaste aktiviteten som de svarande ofta eller alltid deltar i är att undvika slänga mat (85 %), överväga behovet innan man köper en ny vara (83 %) och att satsa på varor som har längre livslängd (80 %). Majoriteten undviker även ofta eller alltid att köpa engångsartiklar (64 %). Färre än varannan svarande för ofta eller alltid varor på reparation hellre än köper nya (47 %) eller undviker att köpa produkter med onödig förpackning (44 %).

Figur 17. Delfrågorna i faktor 2 – Undviker att skapa avfall (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Faktor 3: Återanvänder

Den tredje faktorn i vår faktorlösning består av aktiviteter som har ett samband med återanvändning (se *Figur 18*). Återanvändning kan handla om att lämna varor till återanvändning (till exempel Emmaus), att sälja varor i andra hand, till exempel på loppmarknad, eller att köpa begagnade varor. Samtliga delfrågor hade starka laddningar och visar därmed ett starkt samband med den bakomliggande faktorn.

Figur 18. Faktor 3 – Återanvänder

Källa: ÅSUB

Att återanvända är markant vanligare bland kvinnor än bland män. Resultaten indikerade även att återanvändning är vanligare bland de yngre svarande (18–49 år) än de äldre svarande (50 år och äldre). Dock verkar det vara något mindre vanligt för de yngsta svarande (18–34 år) att lämna varor till återanvändning jämfört med de övriga svarande.

Figur 19 sammanfattar resultaten för aktiviteter som ingår i faktorn ”återanvänder”. Majoriteten av de svarande lämnar ofta eller alltid varor till återanvändning (66 %). Endast drygt var tredje svarande köper ofta eller alltid begagnade varor (38 %) och drygt var fjärde svarande säljer varor i andra hand (26 %).

Figur 19. Delfrågorna i faktor 3 – Återanvänder (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Faktor 4: Väljer miljövänligt som konsument

Delfrågorna som beskriver miljövänliga konsumtionsbeslut sammanställs i faktor 4 (se *Figur 20*). Miljövänliga köpbeslut kan i vardagen omfatta köp av lokalt producerade eller ekologiska produkter samt miljömärkta varor och tjänster. Miljövänliga konsumtionsval kan även betyda att konsumenten undviker att köpa varor med varningstext med avseende miljön. Samtliga delfrågor visar en stark laddning förutom delfrågan om köp av miljömärkta tjänster. Det kan eventuellt finnas utmaningar kopplade till köp av miljömärkta tjänster på Åland vilket leder till något svagare, en medelstark laddning i faktorlösningen.

Figur 20. Faktor 4 – Väljer miljövänligt som konsument

Källa: ÅSUB

Statistiskt signifikanta könsskillnader indikerar att i synnerhet kvinnor väljer att vara miljövänliga som konsumenter.

Figur 21 sammanfattar delfrågorna i faktorn ”väljer miljövänligt som konsument”. Majoriteten av de svarande köper ofta eller alltid lokalt producerade produkter (69 %) eller undviker att köpa varor med varningstext avseende miljön (51 %). Något färre köper ofta eller alltid miljömärkta varor (42 %) eller ekologiska livsmedel (39 %). Endast drygt var tionde svarande väljer ofta eller alltid miljömärkta tjänster (14 %).

Figur 21. Delfrågorna i faktor 4 – Väljer miljövänligt som konsument (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Faktor 5: Sparar in på el/värme/vatten

Den femte faktorn består av aktiviteter genom vilka de svarande strävar efter att spara in på el, värme och vatten (se *Figur 22*). Samtliga dessa delfrågor har starka laddningar på faktorn vilket tyder på att aktiviteterna som har som mål att spara el, värme eller vatten ofta är sammanhängande bland de svarande. Frågan har en tydlig koppling till bostadsformen och borde därmed betraktas som en fråga på hushållsnivå snarare än på individnivå.

Figur 22. Faktor 5 – Sparar in på el/värme/vatten

Källa: ÅSUB

Att aktivt spara på el, värme och vattenbruk korrelerade med de svarandes bostadsregion på ett sätt som indikerar att de som bor i skärgården sparar in på el, värme och vatten oftare än de svarande i de övriga regionerna.

Figur 23 sammanfattar resultaten för aktiviteterna i faktorn ”sparar in på el/värme/vatten” efter region. Fler än varannan svarande sparar ofta eller alltid in på el, värme eller vatten (61 %, 53 % och 55 %).

Figur 23. Delfrågorna i faktor 5 – Sparar in på el/värme/vatten (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Faktor 6: Påverkar genom delaktighet

Den sista och sjätte faktorn består av aktiviteter som avspeglar delaktighet i samhället genom påverkansmöjligheter kring miljöfrågor (se *Figur 24*). Påverkan kan ske i form av att personen aktivt väljer andra färdmedel än en bensin- eller dieseldriven bil, placerar pengar i företag eller fonder med miljöinriktning, deltar i aktiviteter som är anordnade med fokus på natur eller miljö och att man aktivt försöker påverka i miljöfrågor. De starka laddningarna som delfrågorna visar avspeglar ett tydligt samband med den bakomliggande faktorn.

Figur 24. Faktor 6 – Påverkar genom delaktighet

Källa: ÅSUB

Analyserna indikerade statistiskt signifikanta skillnader i påverkansaktiviteter genom delaktighet. De äldre svarande är mer aktiva genom direkt delaktighet än de yngre svarande, medan i synnerhet de yngsta svarande och de svarande som bor i Mariehamn försöker välja miljövänliga färdsätt. Resultaten indikerade även att de svarande som bor i Mariehamn har lättare att delta i olika miljöaktiviteter än övriga svarande.

Figur 25 sammanfattar resultaten för delfrågorna i faktorn ”påverkar genom delaktighet”. Relativt få deltar ofta eller alltid i aktiviteter som avspeglar delaktighet i miljöfrågor. Knappt var tredje svarande försöker ofta eller alltid välja alternativ till bensin- eller dieseldriven bil (32 %). Även färre placerar ofta eller alltid pengar i företag eller fonder med miljöinriktning (16 %), försöker aktivt påverka i miljöfrågor (14 %) eller deltar i aktiviteter anordnade av exempelvis organisationer/föreningar för natur eller miljö (6 %).

Figur 25. Delfrågorna i faktor 6 – Påverkar genom delaktighet (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Jämförelse med 2008 och 2015

Generellt kan en ökning av andelen som utför aktiviteterna ofta eller alltid ses jämfört med tidigare undersökningar. De aktiviteter som visar en ökande trend sedan 2008 är att undvika att köpa varor med onödiga förpackningar, satsa på varor med längre livslängd, föra varor på reparation, lämna varor till återanvändning och köpa begagnade varor. Resultaten tyder även på att andelen som väljer miljövänliga tjänster och deltar i aktiviteter som ordnas av natur- eller miljöorganisation har ökat. Vi kan även se en ökning jämfört med förra undersökningen från 2015 i andelen som ofta eller alltid placerar pengar i företag/fonder med miljöinriktning.

Andelen som ofta eller alltid köper ekologiska livsmedel och miljömärkta varor, som ökade från 2008 till 2015, ser dock ut att ha minskat något i denna undersökning.

4.2 Färdmedel

Utöver de miljörelaterade aktiviteter som beskrivits i föregående avsnitt frågade vi även respondenterna hur de *vanligen* färdas till följande aktiviteter:

Arbete/skola
Handla livsmedel
Göra ”sällanköp” (t.ex. kläder, elektronik)
Regelbundna fritidsaktiviteter
Andra aktiviteter på fritiden (t.ex. träffa vänner)

De svarande fick välja mellan följande färdsätt:

Kör bil ensam
Samåker
Åker kollektivt
Elcykel eller liknande (t.ex. elskoter, mopel, eller annat eldrivet enpersonsfordon)
Cyklar
Går
Inte relevant/Vet ej

Det som efterfrågades var således det färdsätt man använder *vanligen*, men i praktiken använder sig många naturligtvis av flera färdsätt än ett. Ett 20-tal svarande hade också valt att i sina enkätsvar ange fler än ett alternativ på denna fråga. I en stor del av dessa svar var svaren en kombination av att köra bil och att cykla/gå, samt för att handla och ta sig till oregelbundna fritidsaktiviteter också att samåka. Dessa svar har dock, liksom i undersökningen från 2015, exkluderats från resultatet så att resultaten på så vis blir jämförbara. Analysen baseras därmed på det huvudsakliga färdsättet.

Såsom vi sett i ÅSUBs tidigare miljöundersökningar är bilen det huvudsakliga transportmedlet för majoriteten av ålänningarna oavsett aktivitet (se *Figur 26*). Att köra bil ensam är det vanligaste färdsättet för att ta sig till samtliga aktiviteter följt av att samåka som är näst vanligast i alla situationer, förutom då man ska ta sig till arbete/skola då fler cyklar eller går än samåker. Runt en tiondel uppger att de huvudsakligen cyklar eller går till arbete/skola samt till fritidsaktiviteter. Mycket få använder sig av kollektivtrafiken.

Figur 26. Hur färdas du vanligen när du ska...? (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Bilens starka ställning kan även ses i att 95 procent av de svarande har uppgett att deras hushåll har tillgång till bil. I enkätens inledande avsnitt fick de svarande även uppge vilken typ av bil hushållen har tillgång till (se *Figur 27*). Majoriteten av hushållen har bensin- och dieseldrivna bilar, medan 8 respektive 7 procent av hushållen har hybridbil, bil med el eller annat förnybart drivmedel (14 procent har hybrid- eller elbil).

Figur 27. Har ditt hushåll tillgång till någon av följande bilar? (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Som man kan utläsa av resultatet har hushållen mer än en bil i genomsnitt. Endast 1 procent av hushållen har enbart eldriven bil (4 procent har enbart el- eller hybridbil), vilket innebär att även om en del av hushållen har el- eller hybridbil så finns det oftast även en fossildriven bil i hushållet.

I frågan om färdsätt till olika aktiviteter hade de svarande även möjlighet att uppge alternativet ”inte relevant/vet ej” på samtliga frågor. Knappt en femtedel (som består till största delen av pensionärer) har angett att det inte är relevant att färdas till arbete/skola eller till regelbundna fritidsaktiviteter. En liten andel uppger sig inte heller göra ”sällanköp” eller oregelbundna fritidsaktiviteter. Samtliga resultat som presenteras framöver exkluderar dem som svarat att frågan inte är relevant för dem.

Gruppjämförelser

Liknande skillnader som tidigare år beroende på de svarandes bakgrundsvariabler kan ses i årets undersökning. Exempelvis kör männen i högre utsträckning bil medan kvinnorna cyklar oftare än männen. ÅSUBs tidigare undersökningar har även visat att det är vanligare för kvinnor att åka buss än för män (se mera i ÅSUB Rapport 2019:9).

Givetvis finns det i resultatet också regionala skillnader för färdsätt i och med olika förutsättningar beroende på bostadsort (exempelvis kan det finnas stora variationer mellan/inom regioner och kommuner vad gäller avstånd och alternativa färdsätt). Resultaten indikerar att boende på landsbygden och i skärgården använder bil till arbete/skola och butiker i högre utsträckning än boende i Mariehamn som i stället cyklar eller går i högre utsträckning. Vad gäller fritidsaktiviteter använder boende på landsbygden bilen i högst utsträckning, medan det i Mariehamn finns större möjligheter att cykla och gå. Boende i skärgården har ett beteendemönster som liknar på boende i Mariehamn när det kommer till fritidsaktiviteterna, men bilen är något vanligare än cykel och gång i skärgården.

För att undersökningen ska spegla utvecklingen i samhället lade vi i denna undersökning till färdsättet *elcykel eller liknande eldrivna enpersonfordon*, vilket visar sig användas av 2–3 procent av de svarande som färdsätt till respektive aktivitet.

Jämförelse med 2008 och 2015

Figur 28 visar resultaten för 2008, 2015 och 2022. Det har inte skett några stora förändringar i användandet av färdsättet sedan 2015. Det är dock intressant att när det kommer till att ta sig till arbete/skola och till livsmedelsbutik tycks användandet av elcykel skett på bekostnad av framför allt vanlig cykel, då bilåkandet till dessa aktiviteter ser ut att ha ökat en aning och cyklandet minskat något. När det gäller transport till övriga aktiviteter är resultatet mer svårtolkat, men indikerar att andelen som cyklat vanlig cykel har minskat liksom användningen av kollektivtrafik. Elcykel ser därmed inte ut att nämnvärt ha minskat bilens status som huvudsakligt färdsätt, utan har eventuellt till viss del ersatt vanlig cykel och utnyttjande av kollektivtrafik. Minskningen av användandet av kollektivtrafiken har även setts i ÅSUBs tidigare undersökningar som har visat att andelen invånare som exempelvis åker stadsbussen minskade relativt kraftigt mellan 2012 och 2019 (se mera i ÅSUB Rapport 2019:9).

Figur 28. Huvudsakligt färdsätt över tid (andel av samtliga svarande exkl. de som svarat *inte relevant*)

Källa: ÅSUB

Även om andelen som huvudsakligen använder bil ligger kvar på ungefär samma nivå som 2015 eller till och med något högre i ett par kategorier, har bilåkandet till viss del ändrat karaktär eftersom 14 procent av hushållen har el- eller hybridbil (se *Figur 27*).

5. Beredskap till förändring

Denna rapport har hittills kartlagt ålänningarnas attityd till olika miljöfrågor (kapitel 3) och hur miljömässigt man agerar i vardagen (kapitel 4). I detta kapitel ser vi på beredskapen till att förändra sitt beteende till förmån för miljön och vilka eventuella hinder det finns för att ändra sitt beteende.

Vi börjar med att rapportera resultaten för samtliga svarande i förhållande till vad de gör eller är villiga att göra för miljön. Vi kartlägger svaren skilt för de svarande som uppger att de redan gör systematiskt/mycket för miljön och för de svarande *inte* redan gör systematiskt mycket men som eventuellt är villiga att ändra sitt beteende. Eftersom de svarandes beredskap till förändring avspeglar både viljan och förmågan att ändra sitt beteende, avslutar vi kapitlet genom att kartlägga de hinder som eventuellt finns till förändring.

5.1 Förändringsvilja

Beredskap till förändring mättes i denna undersökning genom att de svarande fick ta ställning till hur villiga de är att ändra sitt beteende till förmån för miljön i en rad olika aktiviteter:

Källsortering av hushållsavfall
Undvika produkter med onödig förpackning
Satsa på varor som har längre livslängd
Föra varor på reparation hellre än köpa nya
Köp av ekologiska livsmedel
Köp av miljömärkta varor/tjänster
Köp av begagnade varor

Minska på elanvändning
Minska på uppvärmning
Minska på vattenanvändning
Köp av förnybar energi

Cykla/gå i stället för att köra bil
Åka kollektivt/samåka
Använda bil med el eller annat förnybart drivmedel
Välja miljövänliga alternativ vid utlandsresor (t.ex. utan flyg)

Följande svarsalternativ fanns att välja mellan:

Jag gör detta systematiskt/mycket redan
Jag är villig att ändra mitt beteende... mycket
Jag är villig att ändra mitt beteende... i viss mån
Jag är villig att ändra mitt beteende... inte alls
Inte relevant (i utvalda frågor)

Observera att de svarande endast kunde välja ett svarsalternativ per aktivitet, dels för att behålla jämförbarheten med tidigare undersökningar, dels för kvaliteten på analysen. I praktiken kan det dock givetvis finnas scenarion där flera svarsalternativ passar in. Exempelvis kan man anse att man redan gör aktiviteten systematiskt/mycket

men att man ändå har en vilja att göra mer. En annan situation kan vara att man redan gör mycket och önskar göra mer, men inte har möjlighet. De här olika scenarierna speglas i att ett fåtal svarande markerat fler än ett svarsalternativ. I de fall dessa inkluderat svaret ”gör redan systematiskt/mycket” har det svarsalternativ valts för analys i denna rapport.

En annan aspekt att ta i beaktande vid tolkning av resultatet är att det i enkäten frågas efter ”villighet” att ändra sitt beteende. I vissa fall, exempelvis i frågan om att välja cykel i stället för bil, är det dock inte alltid viljan som saknas utan snarare möjligheten på grund av exempelvis sjukdom eller långa avstånd.

Ytterligare en aspekt att ta i beaktande är att det kan finnas svarande som anser att de listade aktiviteterna inte är bättre för miljön och därför inte är villiga att ändra sig. Åsikterna kan till exempel gå isär kring hur pass miljövänliga eldrivna bilar de facto är och även exempelvis hur ändamålsenlig ekologisk odling är med tanke på andra aspekter än miljön som till exempel klimat och matbrist.

Några svarande uttrycker de skilda synerna på vad som är miljövänligt i de fria kommentarsfälten i enkäten:

> *”Den här enkäten utgår från att ekologiskt är bättre än konventionellt vilket inte stämmer överens med en del forskning*.”
>
> *”Jag köper en elbil genast när batterierna tillverkas på ett miljövänligt sätt och utan barn som arbetskraft”*
>
> *”Jag har köpt en dieseldriven bil för många år sen, jag använder den tills slutet; förut säger man diesel är miljövänlig.”*

Inledningsvis redogörs resultatet för alla frågor med fokus på analys av de som anser sig redan göra aktiviteterna systematiskt/mycket. I därpå följande avsnitt kartläggs villigheten att ändra sig bland de som anser att de inte redan gör systematiskt/mycket i de olika aktiviteterna.

Gör redan systematiskt/mycket

Figur 29 visar samtliga aktiviteter sorterade enligt andelen som redan gör systematiskt mycket. De som svarat ”inte relevant” har exkluderats från analysen så att resultatet visar endast de svarande som anser att aktiviteten är relevant. Exempelvis har en fjärdedel av de svarande angett att ”välja miljövänliga alternativ vid utlandsresor” inte är relevant, och av de öppna kommentarerna framkommer att en del av dessa uppger att de inte reser utomlands, speciellt äldre. Det är även 16 procent som menar att det inte är relevant med köp av förnybar energi, eftersom en stor del av dessa bor i lägenhet och troligen inte har möjlighet att påverka valet av energikälla. Även 14 procent av de svarande som menar att det är irrelevant att använda elbil, något fler kvinnor, hör till de äldsta svarande eller har låga/medellåga inkomster. Totalt 10–11 procent anger att det är irrelevant att cykla/gå eller åka kollektivt, majoriteten av dessa bor på landsbygden, men även något flera kvinnor och äldre finns bland de svarande.

Den aktivitet som flest uppger att de redan gör systematiskt/mycket är källsortering av hushållsavfall, närmare 90 procent gör detta. Drygt hälften (56 %) uppger också att de satsar på varor som har längre livslängd. Därefter följer att minska på energi- och vattenanvändning samt reparera varor i stället för att köpa nya. De aktiviteter som lägst andel anser sig redan göra systematiskt/mycket är att välja miljövänliga

alternativ vid utlandsresor, använda elbil samt köp av förnybar energi. De två sistnämnda aktiviteter är dock de aktiviteter som största andel av samtliga svarande är villiga att ändra mycket (38 procent är villiga att ändra mycket när det kommer till köp av förnybar energi och 32 procent vad gäller användande av bil med eller annat förnybart drivmedel).

Figur 29. Skulle du vara villig att ändra ditt beteende till förmån för miljön när det gäller...? (andel av samtliga svarande exkl. de som svarat *inte relevant*)

Källa: ÅSUB

Gruppjämförelser

Genom gruppjämförelser får vi en tydligare bild av de svarande som redan gör mycket för miljön och de svarande som visar förändringsvillighet.

Vad gäller de svarande som rapporterat att de redan gör systematiskt eller mycket för miljön finns vissa signifikanta könsskillnader (se *Figur 30*). Kvinnor rapporterar markant oftare än män att de köper ekologiska och miljömärkta varor och tjänster samt förnybar energi på ett relativt systematiskt sätt. Dessa tre frågor ansågs i tidigare fråga om miljöattityd (se kapitel 3) också vara viktigare bland kvinnorna än männen. I kapitel 4 kunde vi även se att kvinnorna i större utsträckning väljer miljövänlig konsumtion (faktor 4). En signifikant större andel av kvinnorna åker också kollektivt/samåker än männen.

Figur 30. Andel som redan gör systematiskt/mycket för miljön, efter kön

Not: Endast signifikanta resultat uppges.
Källa: ÅSUB

När det kommer till ålder gör den äldsta åldersgruppen redan systematiskt/mycket mer än den yngsta gruppen i många av frågorna. Signifikanta skillnader (se *Figur 31*) kan ses när det kommer till sortering av avfall, satsa på varor med längre livslängd och att minska på el- och vattenanvändning. Den enda aktivitet som den äldsta åldersgruppen gör i lägst uträckning är att köpa begagnade varor. Det är däremot högst i åldersgruppen 35–49 år. En möjlig förklaring kan vara att det är vanligt bland föräldrar att köpa begagnade varor till sina barn, vilket även avspeglas i att det är signifikant högre andel hushåll med barn som köper begagnat än hushåll utan barn. Dessa skillnader i åldersgrupper kunde också ses i kapitel 4, faktor 3.

Figur 31. Andel som redan gör systematiskt/mycket för miljön, efter ålder

Not: Endast signifikanta resultat uppges.
Källa: ÅSUB

Bostadsort påverkar självfallet möjligheten att åka kollektivt och att cykla eller gå. Därmed uppger en signifikant större andel av bosatta i Mariehamn jämfört med bosatta på landsbygden att de redan åker kollektivt eller cyklar/går systematiskt/mycket (se *Figur 32*). Samma mönster avspeglas i bostadstyp, då de flesta som bor i lägenhet är bosatta i Mariehamn. Bosatta i Mariehamn anger i högre utsträckning än övriga att de

köper förnybar energi[7]. Bosatta på landsbygden gör mest för att minska på uppvärmning vilket är starkt kopplat till att en stor del är villaägare och har möjlighet att styra uppvärmningen av bostad.

Figur 32. Andel som redan gör systematiskt/mycket för miljön, efter region

Not: Endast signifikanta resultat uppges.
Källa: ÅSUB

Vad gäller utbildning är de enda signifikanta skillnaderna att de med högsta utbildningen köper begagnade varor i större utsträckning än övriga, medan de övriga svarande satsar i högre grad på varor med längre livslängd.

De hushåll som ingår i de två lägre inkomstklasserna (se beskrivningen av inkomstklasserna i avsnitt 2.2) uppger i signifikant högre grad än de som ingår i den högsta inkomstklassen att de redan gör mycket/systematiskt när det kommer till att undvika onödiga förpackningar, satsa på varor med längre livslängd och att spara på energi- och vattenanvändning samt köp av förnybar energi.

Ensamhushåll sparar på el- och vattenanvändning samt cyklar/går i signifikant högre utsträckning än flerhushåll (för beskrivning av hushållsindelningen se avsnitt 2.2).

Förändringsvilja bland de som inte redan gör systematiskt/mycket

Detta avsnitt kartlägger hur viljan till förändring ser ut bland de som inte har uppgett att de redan gör aktiviteterna systematiskt/mycket (se *Figur 33*). Över hälften (53 %) uppger att de vill ändra sitt beteende *mycket* vad gäller att satsa på varor som har längre livslängd. Strax under hälften (45–46 %) vill satsa mycket mer på att undvika onödiga förpackningar, använda mer förnybar energi och källsortera mera. Vidare är närmare 40 procent av de som inte redan gör mycket i dessa frågor villiga att förändra sig mycket vad gäller att reparera varor och att använda elbil eller bilar med annat förnybart drivmedel. 35 procent vill minska sin elanvändning mycket.

[7] Observera att ”förnybar energi” kan uppfattas på olika sätt och att i förnybara energikällor ingår bland annat vindkraft, vattenkraft, geotermisk energi och biomassa. Kunderna i elbolagen erbjuds ofta möjligheten att beställa grön el.

Figur 33. Skulle du vara villig att ändra ditt beteende till förmån för miljön när det gäller…? (andel av samtliga svarande exkl. de som svarat *gör redan systematiskt/mycket* och *inte relevant*)

Not: Gruppen ”källsortering av avfall” består av endast 70 svarande, betydligt färre än övriga grupper.
Källa: ÅSUB

Inga jämförelser på basen av bakgrundsvariabler görs på grund av att antalet svarande i grupperna är så lågt att analysen inte kan göras på ett statistiskt pålitligt sätt. Resultaten indikerar dock att de aktiviteter där de svarande rapporterade minst förändringsvilja är att åka kollektivt/samåka, cykla/gå i stället för att köra bil och att välja miljövänliga alternativ till utlandsresor. I nästa avsnitt (5.2) ser vi närmare på de aspekter som kan identifieras som hinder till förändring i beteendet.

Jämförelse 2008 och 2015 – Gör systematiskt/mycket redan

Andelen som anser sig göra systematiskt/mycket har ökat för varje aktivitet jämfört med tidigare år. Den största procentuella ökningen sedan senaste undersökning 2015 har skett för miljövänliga utlandsresor, att satsa på varor med längre livslängd och att undvika produkter med onödiga förpackningar. Även att åka kollektivt/samåka, föra varor på reparation och köpa begagnade varor har ökat markant (se *Figur 34*).

Figur 34. Andel som redan gör systematiskt/mycket för miljön, jämförelse över tid (andel av samtliga svarande exkl. de som svarat *inte relevant*)

Not: Vissa förändringar har gjorts i svarsalternativen, endast jämförbara alternativ inkluderas i figuren. ”Källsortering av hushållsavfall” benämndes tidigare ”källsortering av avfall”. I alternativet ”Undvika produkter med onödig förpackning” har ”produkter” ersatt den tidigare benämningen ”livsmedel”. ”Minska på elanvändning” respektive ”Minska på uppvärmning”: tidigare var dessa alternativ sammanslagna i ett alternativ ”energisparande (el och värme)”
Källa: ÅSUB

I undersökningen 2015 var kategorierna varor med längre livslängd och onödig förpackning två av tre vanligaste kategorier som de svarande var villiga att ändra mycket på, en förändring som således har ägt rum. Andelen som uppger att de gör mycket i dessa kategorier har ökat från 32 till 56 procent för varor med längre livslängd, respektive 26 till 36 procent för onödiga förpackningar, vilket indikerar att beredskap till förändring gällande dessa aktiviteter har aktualiserats i de svarandes mer miljövänliga beteende sedan undersökningen 2015.

Den aktivitet som *flest* (43 %) ville ändra mycket på 2015 var att ha miljövänlig uppvärmning av bostaden. Detta alternativ var inte inkluderat i denna undersökning men i *Figur 35* kan vi se förändringen över hur de svarande de facto värmer upp sina bostäder jämfört med de två tidigare undersökningarna, vilket indikerar en ökning i miljövänlig uppvärmning. Figuren visar endast de som bor i villa/småhus. Notera att det var möjligt att välja flera alternativ. Andelen svarande som bor i villa/småhus och som värmer upp sina bostäder med pellets/ved och el har minskat betydligt jämfört med tidigare år. Resultatet indikerar att el och ved fortsätter att fasas ut som uppvärmningsform, medan luftvärmepump och jord-/bergvärmepump fortsätter att öka som uppvärmningsform. En ökning av solenergi kan också märkas.

Figur 35. Uppvärmning av bostad över tid (andel av boende i villa/småhus)

Not: Pellets och vedeldning var separata alternativ 2008 och 2015, men har slagits ihop i denna jämförelse. ”Grön el, t.ex. från vindkraft” benämndes tidigare "El från vindkraft"
Källa: ÅSUB

Förutom ändringar i uppvärmning av bostaden har vi i årets undersökning kartlagt andelen svarande som har huvudsakligen förnybar energi för el i bostaden. *Figur 36* visar att totalt 15 procent av de svarande i den här undersökningen använder förnybar energi för el i bostaden, oavsett om de bor i lägenhet eller villa/småhus. En stor andel är dock osäkra på frågan, över hälften av de som bor i lägenhet och en tredjedel av de som bor i villa/småhus har svarat ”vet ej”. Resultaten för dem som har kunnat uppge att de antingen har eller inte har förnybar energi indikerar att det inte finns några signifikanta skillnader mellan regionerna på Åland.

Figur 36. Har huvudsakligen förnybar energi för el i bostaden (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Jämförelse 2008 och 2015 - de som inte redan gör systematiskt/mycket

Att satsa på varor med längre livslängd samt undvika varor med onödiga förpackningar var, som tidigare nämnts, två av de kategorier som störst andel av de svarande 2015 var villiga att ändra mycket på och dessa två kategorier är också de kategorier där andelen som redan gör systematiskt/mycket har ökat mest sedan 2015. Även i denna undersökning är dessa två kategorier (tillsammans med källsortering av hushållsavfall och användning av förnybar energi) de kategorier där förändringsviljan är störst bland

dem som inte redan gör detta systematiskt/mycket. Det återstår att se i framtida undersökningar om förändringsviljan kommer att fortsätta aktualiseras i miljöbeteendet.

Jämfört med 2015 har andelen som vill ändra sitt beteende *mycket* ökat i samtliga kategorier. Köp av ekologiska livsmedel och användning av kollektivtrafik/samåkning är kvar på nästintill oförändrade nivåer. Dessutom finns sedan 2008 en liten ökning av andelen svarande som inte alls vill ändra sitt beteende gällande valet av utlandsresor. För alla dessa aktiviteter kan det finnas särskilda utmaningar bland annat i form av begränsade valmöjligheter.

5.2 Hinder till förändring

Såsom i tidigare undersökningar frågade vi även i denna undersökning om vilka hinder som finns för att göra mer för miljön. Listan på hinder var densamma som tidigare år, men i stället för att de svarande fick kryssa i alla hinder som är relevanta för dem, fick de i denna undersökning bedöma hur väl de instämmer (femgradig skala) i att respektive påstående hindrar dem från att göra mer för miljön. På så vis får vi nu mer detaljerad kunskap om både vilka hinder som anses vara de vanligaste och om hindrens uppskattade vikt.

De miljövänliga alternativen är dyrare
De miljövänliga alternativen medför mer arbete/besvär
De miljövänliga alternativen är inte lika effektiva
De miljövänliga alternativen är inte lika tilltalande
Jag är inte tillräckligt motiverad
Jag har inte tillräckligt med information/kunskap om miljöfrågor
Inget hindrar mig från att göra mer för miljön

I *Figur 37* visas svarsfördelningen för samtliga hinder. Såsom i tidigare undersökningar är det överlägset vanligaste hindret för att göra mer för miljön att miljövänliga alternativ är dyrare. Nästan 60 procent instämmer helt eller delvis i att detta är ett hinder. Vidare instämmer knappt en tredjedel helt eller delvis i att miljövänliga alternativ medför mer arbete/besvär och 26 procent att alternativen inte är lika effektiva. 27 procent anser att de inte har tillräckligt med information/kunskap om miljöfrågor. Miljövänliga alternativ ses således som dyrare och krångligare, och det finns ett behov av mer information och kunskap.

Figur 37. I vilken utsträckning instämmer du i att följande hindrar dig från att göra mer för miljön? (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

Utöver hinder fanns också alternativet ”Inget hindrar mig från att göra mer för miljön”, vilket 28 procent instämmer *helt* i.

Det fanns även möjlighet att ange andra orsaker till att man inte gör mer för miljön, utöver de angivna alternativen. Totalt lämnade cirka 90 svarande en kommentar. En tredjedel av dessa, det vill säga närmare 30 svarande, uppger ekonomiska skäl i de öppna svaren.

> *”Det saknas pengar för att alltid köpa ekologiska och lokalt producerade produkter.”*
>
> *”Dyrt att byta till elbilar samt att investera i solpaneler.”*
>
> *”Gör allt jag kan, men ekonomin sätter stopp för vissa saker.”*
>
> *”Priset är helt klart den avgörande frågan”*

Därefter uppger ungefär 24 svarande att boendeläge och bristen på praktisk kollektivtrafik i anslutning till boendet/arbetet hindrar ett minskat användande av bilen.

> *”Bilkörningen är knäckfrågan, för att få vardag och fritid att löpa krävs bil. Det är ett stort miljöproblem jag inte kommer förbi i dagsläget.”*
>
> *”Svårt på Åland utan vettig och pålitlig kollektivtrafik, dyra livsmedel, dyra bilar el-bilar, mycket resande för att komma härifrån. Gäller både korta och långa sträckor.”*
>
> *”Bilberoende p g a kollektivtrafiken i landsbygd/skärgården.”*

12 personer menar också att utbudet av miljövänliga produkter och tjänster är för litet och svårt att hitta.

> *”Miljövänliga alternativ är inte tillgängliga.”*
>
> *”Svårt att tex hitta varor utan onödig förpackning etc”*
>
> *”Tillgänglighet av miljövaror är avgörande. Jag köper redan så lite som möjligt, att jag när jag köper något, en särskild produkt, är det tillgängligheten och priset som avgör mera än t.e.x plastförpackningar och miljömärkning. Om produkterna finns på samma ställe väljer jag det miljövänligare men jag vill inte sätta tid på att fara runt och jämföra och "hitta det mest miljövänliga". Jag har valt att minska konsumtion överlag, köpa begagnat, cirkulera och cykla eller gå så mycket som möjligt.”*

Vidare nämner några tidsbrist samt svårigheten att avgöra vad som är miljövänligt eller inte.

> *”För lite tid i butiken att läsa på allt.”*
>
> *”Svårt att veta vad som är bäst. Ex kan traditionellt flyg vara miljövänligare än bensinbil på vissa sträckor*”

Sammanfattat kan man säga att de öppna svaren visar en stor vilja att ändra beteende men att ett ökat utbud (av kollektivtrafik och förmånliga miljövänliga produkter/tjänster) tillsammans med mer tid och kunskap skulle behövas för att enkelt och snabbt kunna göra rätt val. Utöver detta nämner en handfull ålder eller hälsan som ett hinder. Ett fåtal menar också att den enskilda individen eller det Åland gör inte spelar så stor roll för det stora hela utan att det finns andra länder och större aktörer som behöver ändra sig.

> *”Det är svårt som konsument att ändra på hur varor osv tillverkas. Dessutom känns det omöjligt med tanke på att även om man själv ändrar sitt beteende, så förstörs miljön av massiva företag och andra giganter. Ens eget ansvar är viktigt ja, men i slutändan är det inte nog med att vi som vanliga människor förbättrar våra vanor; de på "toppen" måste också satsa på miljövänliga alternativ och komma med lagförslag som kan minska klimatförändringen.”*

Gruppjämförelser

Det finns signifikanta skillnader mellan könen för samtliga hinder. Generellt instämmer männen i högre grad än kvinnorna i att alternativen hindrar dem från att göra mer för miljön, vilket också reflekterats i frågorna om agerande och förändringsvilja. Skillnaderna är signifikanta oberoende om hindret handlar om ekonomi, besvär, effektivitet, information/kunskap, motivation eller att de miljövänliga alternativen inte känns lika tilltalande. Det är dock lika hög andel kvinnor som män som anser att inget hindrar dem att göra mer för miljön (se *Figur 38*).

Figur 38. Hinder för att göra mer för miljön (andel som *instämmer helt eller delvis*, efter kön)

Källa: ÅSUB

Vad gäller ålder är den enda signifikanta skillnaden att de som är 50 år eller äldre upplever i högre grad än övriga att inget hindrar dem från att göra mer för miljön.

Övriga skillnader beroende på bakgrund är framför allt utbildning, där de med högsta utbildningsnivån inte upplever i lika hög grad som övriga att brist på motivation eller information/kunskap skulle vara ett hinder. Inte heller att miljövänliga alternativ inte är lika tilltalande eller effektiva. De tycker inte heller att priset är ett hinder i lika stor utsträckning, vilket dock även kan ha påverkats av de svarandes inkomstnivå.

Jämförelse 2008–2015

Andelen som upplever att de olika hindren begränsar dem från att göra mer för miljön har ökat sedan 2015 och vi kan se en generellt ökande trend sedan 2008 av upplevda hinder. De hinder som ökat mest är att de miljövänliga alternativen inte är lika tilltalande samt medför mer arbete/besvär. Andelen som menar att inget hindrar dem ligger på något lägre nivå än 2015. Observera dock att vissa skillnader finns i frågetyp/skala jämfört med de tidigare undersökningarna.

6. Miljöåtgärder att prioritera

I den sista frågan i enkäten fick de svarande uppge vilka miljöåtgärder de tror att vore effektivast att prioritera i beslutsfattandet på Åland. Det fanns 16 alternativ och man fick kryssa i högst fem av dessa. Det fanns även möjlighet att ange andra åtgärder än de listade. Följande alternativ fanns att välja på:

Minska spridning av miljögifter
Minska utsläpp och aktiviteter som försämrar luftkvaliteten
Minska utsläpp och aktiviteter som försämrar vattenkvaliteten i vår skärgård
Minska klimatpåverkan (minskad användning av fossila bränslen)
Hålla odlingslandskapet öppet
Skydda värdefulla naturområden (rikt djur- och växtliv, geologi)
Säkerställa biologisk mångfald
Myndigheterna köper in mer miljöanpassade varor och tjänster
Åtgärda förorenade områden
Minska störande buller
Bygga ut vindkraften
Förbättra/öka informationen om miljöfrågor
Införa strängare miljölagstiftning
Höja miljöskatter eller minska subventioner till miljöskadlig verksamhet
Införa starkare ekonomiska incitament för företag/privatpersoner som vidtar miljöåtgärder (t.ex. skattelättnader, subventioner)
Satsa på forskning och utveckling inom miljöfrågor
Annan åtgärd

Figur 39 sammanfattar andelen svarande som valt respektive alternativ. Den miljöåtgärd som flest (60 procent av de svarande) valt är att minska utsläpp och aktiviteter som försämrar vattenkvaliteten i vår skärgård. Att vattenkvaliteten är en viktig fråga för ålänningarna kunde även ses i resultatet för frågan om attityd till olika miljöfrågor (se *kapitel 3*). Hälften av de svarande tycker att det vore effektivast att prioritera minskandet av miljögifter, medan 40 procent tror på utbyggnad av vindkraft.

Tre miljöåtgärder som är tätt sammankopplade (skydda naturområden, säkerställa biologisk mångfald och hålla odlingslandskapet öppet) tros vara effektivast att prioritera av cirka en tredjedel av de svarande, tillsammans med att införa starkare incitament för aktörer som vidtar miljöåtgärder. Ytterligare en miljöåtgärd har valts av drygt 30 procent, nämligen att minska klimatpåverkan. Övriga miljöåtgärder har valts av mindre än en fjärdedel av de svarande.

Figur 39. Vilka miljöåtgärder tror du vore effektivast att prioritera i beslutsfattandet på Åland (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

De svarande hade också möjlighet att ge förslag på andra åtgärder de tror att vore viktigast att prioritera i beslutsfattandet på Åland. Omkring 40 svarande lämnade förslag som var av mycket olika karaktär, vilket tillsammans med ovanstående resultat visar att åsikterna kring vad som är bäst för miljön varierar stort. En handfull svarande är dock samstämmiga i att avfallshanteringen bör förenklas för att det ska bli lättare att hantera sitt avfall på ett bra sätt samt att bidrag eller subventioner ska hjälpa konsumenten att göra bra val. Några anser även att Åland bör satsa på kärnkraft och bygga ut kollektivtrafiken.

”Förenkla och förbättra avfallshantering så att fler gör rätt”

”Höja ersättningen vid byte av gammal bil till ny hybrid-elbil”

”Subventionera miljösmarta köp för privatpersoner”

” Bygg kärnkraft och skrota vindkraft”

” Reella alternativ: det blir helt meningslöst att tala om kollektivtrafikanvändning när det de facto är OMÖJLIGT att ta buss!”

Gruppjämförelser

En större andel av kvinnorna prioriterar åtgärder som ska hindra försämring av vatten- och luftkvaliteten samt att biologisk mångfald ska säkerställas. Männen å andra sidan tycker i högre utsträckning att det ska satsas på forskning och utveckling inom miljöfrågor.

När det kommer till åldersskillnader anser den yngsta åldersgruppen i högre grad än övriga att det vore effektivast att införa starkare ekonomiska incitament och även att myndigheterna ska köpa in mer miljöanpassade varor och tjänster. Den äldsta åldersgruppen tycker däremot i högre utsträckning än den yngsta gruppen att det är effektivast att prioritera att minska utsläpp och aktiviteter som försämrar vatten- och luftkvalitet samt att hålla odlingslandskapet öppet.

Att hålla odlingslandskapet öppet har valts av signifikant större andel av boende på landsbygd jämfört med boende i Mariehamn, liksom att åtgärda förorenade områden.

Vissa skillnader mellan de olika utbildningsnivåer kan också utläsas. De med högsta utbildningsnivå har i större utsträckning än övriga valt att minska klimatpåverkan samt att införa incitament och miljöskatter och att i lägre utsträckning hålla odlingslandskapet öppet. De med lägsta utbildningsnivån anser att minska spridning av miljögifter och att åtgärda förorenade områden vore effektivast att prioritera.

I svarsmaterialet finns även vissa skillnader i förhållande till de svarandes övriga bakgrund. Resultaten går dock inte att tolka på ett statistiskt pålitligt sätt, delvis på grund av att antalet svarande i vissa delgrupper blir för litet och delvis på grund av flera signifikanta samband mellan bakgrundsvariablerna. Till exempel boendeform (ensam- eller sammanboende) har en signifikant korrelation med bostadstyp och inkomstgrupp.

Jämförelse 2008 och 2015

I jämförelse med tidigare undersökningar ska noteras att frågeformuleringen ändrats till ”effektivast” från ”viktigast”. Dessutom fick man i tidigare undersökningar välja högst tre alternativ av totalt 10 svarsalternativ medan det i det denna undersökning lagts till fler svarsalternativ och respondenten fick välja högst fem alternativ av 16 svarsalternativ. Frågan är därmed inte helt jämförbar med tidigare år, men en diskussion om resultatet mellan åren kan föras. De två åtgärder (vattenkvaliteten samt miljögifter) som de svarande i denna undersökning anses vara effektivast ansågs även 2008 och 2015 vara viktigast att prioritera (se *Figur 40*). Även att skydda naturområden och hålla odlingslandskapet öppet var viktiga åtgärder i tidigare undersökningar och är det fortsättningsvis tillsammans med att säkerställa biologisk mångfald. Däremot har två av de åtgärder som lagts till listan på åtgärder i denna undersökning gått förbi i prioritetsordningen före åtgärden att minska utsläpp och aktiviteter som förbättrar luftkvaliteten.

Figur 40. Miljöåtgärder, jämförelse över tid (andel av samtliga svarande)

Källa: ÅSUB

6.1 Övriga kommentarer från respondenterna

De svarande gavs också möjlighet att lämna kommentarer i slutet av enkäten. Kommentarerna var mycket varierande till innehåll och längd men här följer en kort sammanfattning utifrån de vanligaste teman som framkom bland de cirka 40 kommentarer som lämnades in.

Ekonomi – möjliggöra att göra miljövänliga val: (9st) förespråkar ekonomiskt stöd/incitament eller sänkta priser.

> *”Hellre belöning för gott beteende än bestraffning för dåligt beteende”*
>
> *”...min önskan är att stärka incitamenten för att privatpersoner/företag att göra goda hållbara miljö- och klimatval om det sedan är via högre skatter för det miljö/klimatfarliga eller genom att subventionera det miljö/klimatvänliga lämnar jag till de som vet vilket som ger resultat att besluta om.”*
>
> *”Väldigt många har inte råd att leva miljövänligt i stor utsträckning. Små saker kan alla göra, men vi betalar nu 3x mer för vindkraftel (spotpriser) jämfört med standardabonnemang. Det är helt galet och utgör inget incitament för gemene man att "ställa om".”*

Tveksamhet till elbil (4st) och vindkraft (3st)

> *”Tror ej på vindkraft. Ej heller på att alla ska köra elbilar. Att bygga allt detta nytt kan inte vara bra för miljön för att sedan skrota allt gammalt.”*

> *”Försöker i det vardagliga livet göra det bästa. Källsorterar. Har kompost. Handlar mat och sånt jag behöver när jag är på aktiviteter i stan. Använder egna tygkassar vid handling. När jag värmer upp ugnen görs flera rätter på samma gång. Kastar ingen mat och kan laga soppa på en spik. Har elcykel som används ofta istället för bil. Skaffar elbil när den är utvecklad så att den fungerar optimalt. Vansinne att "nya" elbilar skrotas då batteriet är slut.”*

Minska onödig konsumtion/resor/transporter (4st)

> *”Tycker det är synd att bankomater, apotek, postärenden, små butiker, bensinstationer bl.a. Har blivit så centraliserade. Idag måste man in till stan för att göra såna ärenden. Långa onödiga resor som varken är bra tidsmässigt eller miljömässigt.”*

7. Avslutande reflektioner

Den här undersökningen sammanställer ålänningars attityder, beteende och beredskap till förändring vad gäller miljöfrågor. Internationella undersökningar har visat att miljöattityder och -medvetenhet spelar en central roll för miljöbeteendet på både hushålls- och individnivå och att de som upplever miljöfrågorna som viktiga även är mer oroliga för miljön (se till exempel Serret & Brown, 2014; Special Eurobarometer 501). Nedan sammanfattar vi de övergripande trenderna i ålänningars attityder, beteenden och beredskap till förändring i förhållande till miljön som upptäcktes i den här undersökningen.

Kvinnor och män

Resultaten i ÅSUBs miljöundersökning 2015 visade att kvinnor i allmänhet har ett större miljöintresse än män. Även i årets undersökning kunde vi konstatera att miljöfrågor är viktigare för kvinnor än män och resultaten indikerade dessutom att i synnerhet kvinnor väljer att vara miljövänliga som konsumenter. ÅSUBs tillitsstudie (ÅSUB Rapport 2018:5) visade att kvinnor känner sig markant mer oroliga för bland annat miljöförstöring än män. Liknande resultat har tidigare bekräftats i Finland och Sverige där undersökningar har visat att kvinnor ofta har mer miljövänliga attityder och att kvinnor ofta känner sig mer oroliga för miljön än män (se t.ex. Laukkanen, 2018; Harring, Lundholm & Torbjörnsson, 2017). Även utbildning kan vara en viktig variabel för miljöattityder, då en högre utbildningsnivå ofta leder till ett större miljöintresse och ökad oro för miljön (Harring, Lundholm & Torbjörnsson, 2017).

Åldersgrupper

Resultaten för ÅSUBs miljöundersökning 2015 visade att yngre personer generellt var mindre intresserade och hade mindre miljövänliga livsstilar än övriga svarande. I den här undersökningen visade analyserna liknande resultat och att det i allmänhet är den äldsta åldersgruppen (65 år och äldre) som anser att samtliga miljöfrågor är viktiga. Det finns även åldersskillnader gällande de prioriterade åtgärderna. I Sverige har den äldsta åldersgruppen (65–85 år) visat något större intresse för miljöfrågor och större vilja att satsa mer på ett miljövänligt samhälle än de yngre svarande (Harring, Lundholm & Torbjörnsson, 2017). Resultaten i den här undersökningen indikerar därmed liknande resultat i förhållande till de svarandes ålder.

Inkomstnivå

I miljöundersökningen 2015 konstaterades att mycket av det miljövänliga agerandet också är sådant som sparar pengar (till exempel minskad förbrukning av energi kan också vara ekonomiskt fördelaktigt) och att priset är det största hindret för att agera mer miljövänligt. I den här undersökningen kan vi fortsättningsvis se att priset är det största hindret och att många av vanligaste miljöaktiviteterna är sådana som också är ekonomiskt fördelaktiga. Dock verkar inte inkomstnivån ha så stor påverkan på vare sig attityder, faktiskt beteende eller förändringsvilja. Trots att vissa signifikanta skillnader finns, är dessa inte genomgående tydliga. Inkomst är en ny variabel i den här undersökningen och har visat sig vara en central faktor i miljöattityder och -beteendet i internationella undersökningar (Serret & Brown, 2014). I framtiden kommer det att vara mycket intressant att kartlägga närmare och följa upp variabelns eventuella effekter på attityder och beteendet i ett längre perspektiv.

Miljöattityder ur ett internationellt perspektiv

Avslutningsvis kan konstateras att intresset för miljöfrågor verkade svalna i de åländska undersökningarna från 2008 till 2015. I årets undersökning har vi kunnat mer detaljerat jämföra vikten av miljöfrågor på Åland och i övriga europeiska regioner genom att ändra formuleringen från de svarandes miljöintresse till hur viktigt det är för de svarande att skydda miljön. Att vikten av miljöfrågor skiljer sig så mycket mellan Finland och Sverige är anmärkningsvärt, och vi kan endast spekulera kring de nationella särdrag som kan ha bidragit till resultaten när det gäller miljömedvetenhet (för exempelvis ”Greta Thunberg-effekten” i Sverige, se Jagers, Matti, Oscarsson & Persson, 2020). I synnerhet vindkraftsfrågorna har fått mycket uppmärksamhet både på Åland och i närregionerna, och mer detaljerad kunskap om ändringar i ålänningars attityder i förhållande till vindkraften kommer vi att få under de närmaste åren.

Slutligen är det viktigt att uppmärksamma Ålands särdrag genom närheten till havet. De miljöfrågor som de svarande ansåg vara viktigast är frågor relaterade till vattenkvalitet: havsföroreningar, föroreningar av sjöar och grundvatten samt Östersjöns tillstånd. Även i ÅSUBs tidigare undersökningar intresserade Östersjöns tillstånd respondenterna mest. Östersjöns framtida välmående oroade också många näringslivsrepresentanter vid fokusgruppsdiskussionerna inom ramen för den tillväxtstudie som ÅSUB gjorde 2019 (ÅSUB Rapport 2019:10). Representanterna för näringslivet betonade Östersjöns status som attraktionsfaktor både för besöksnäringen och för rekrytering av ny personal till Åland. Frågorna om havs- och vattenkvaliteten på Åland har därmed en tydlig internationell bäring. Eftersom miljöfrågor kan ha olika vikt för olika grupper inom befolkningen och beroende på vilket perspektiv man har, kan olika strategier och medel behövas för att främja en attityd- och beteendeförändring i samhället. På hushållsnivå lyfts de ekonomiska perspektiven fram som det främsta hindret att göra mera för miljön. Att göra miljövänliga val reella för alla är en betydelsefull målsättning.

Referenser

Harring, N., Lundholm, C., & Torbjörnsson, T. (2017). *Högre utbildning och miljöattityder*. I Ulrika Andersson, Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson & Maria Oskarson (red), *Larmar och gör sig till*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Jagers, S. C., Matti, S., Oscarsson, H., & Persson, S. (2020). ”How dare you?” Gretaeffekter på svensk miljö- och klimatopinion i Ulrika Andersson, Anders Carlander & Patrik Öhberg (red) Regntunga skyar. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Laukkanen, S. (2018). *Sukupuoli ja ympäristöasenteet: tarkastelussa naisten ja miesten väliset asenne-erot ympäristökysymyksissä*. Opinnäytetyö. Turku University of Applied Sciences.

Serret, Y. & Brown, Z. (2014). *Greening Household Behaviour: Overview of Results from Econometric Analysis and Policy Implications*. OECD Environment Working Papers No. 79.

Special Eurobarometer 481, *Attitudes of Europeans towards Biodiversity.* Europakommissionen 2019. https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2194

Special Eurobarometer 501, *Attitudes of European citizens towards the environment*. Europakommissionen 2020. https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2257

ÅSUB Rapport 2019:10. *Tillväxtstudie 2019*.

ÅSUB Rapport 2018:5. *Tillitsstudie för Åland 2018*.

ÅSUB Rapport 2015:5. *Ålänningarna och miljön – en enkätundersökning om miljömedvetenhet och -engagemang 2015*.

ÅSUB Rapport 2008:7. *Ålänningarna och miljön – Beteende och förändringsvilja i vardagen*.

ÅSUB Översikter och indikatorer 2022:4. *Attityder till havsbaserad vindkraft på Åland*.

Bilaga 1. Följebrev och enkät

Följebrev, sida 1

Ålands statistik- och utredningsbyrå

Brevnr	Sidnr
10	**1 (2)**
Datum	Dnr
17.01.2022	**ÅSUB 2022/9**
	ÅSUB 2022/2

Välkommen till en undersökning om ålänningarnas miljöengagemang

Hej!

Du har blivit utvald att delta i en undersökning om miljö och vindkraft på Åland. Undersökningen består av allmänna frågeställningar om din syn på olika miljöfrågor, hur du tänker, gör och hur du skulle vilja prioritera framtida miljöåtgärder på Åland. Undersökningen omfattar även ett avsnitt om vindkraft. Resultatet av undersökningen kommer att användas som underlag för utveckling av hållbarhetsarbetet på Åland. Undersökningens resultat redovisas på ÅSUB:s webbplats (www.asub.ax) våren 2022.

Det är viktigt att du besvarar enkäten även om du upplever att någon av frågorna inte berör dig. Varje svar är betydelsefullt för undersökningens resultat och tillförlitlighet. Vi kommer att skicka en påminnelse till dem som inte har svarat.

Som tack för hjälpen lottar vi ut **200 euro** bland dem som svarat på enkäten.

Vi rekommenderar att du besvarar enkäten elektroniskt (ej Internet Explorer) på: **www.asub.ax/miljö**. Ange då ditt personliga enkätnummer **1** i den första svarsrutan.

Om du hellre vill fylla i pappersenkäten, använd det bifogade svarskuvertet för att skicka in.

Vänligen besvara enkäten senast måndagen den 31 januari.

Undersökningen genomförs av ÅSUB på uppdrag av Ålands landskapsregering. Svaren samlas in och behandlas endast av ÅSUB som följer statistiklagen för Åland (ÅFS 42/94) samt EU:s dataskyddsförordning (2016/679). Uppgifterna hanteras med sekretess och används enbart för den här undersökningen. Resultaten publiceras så att enskilda personer inte kan identifieras. Frågeformuläret är numrerat för att undvika onödiga påminnelser och för att kunna dra en vinnare bland dem som svarat. Att delta i undersökningen är frivilligt. För lagar och riktlinjer gällande hanteringen av svarsuppgifter, se http://www.asub.ax/sv/om-asub/lagar-och-riktlinjer.

Om du har frågor kring undersökningen eller behöver hjälp med att fylla i enkäten, tveka inte att kontakta oss!

Stort tack för din hjälp!

Maria Viktorsson
maria.viktorsson@asub.ax
tel. 25 583

Sanna Roos
sanna.roos@asub.ax
tel. 25 489

Ålands statistik- och utredningsbyrå
PB 1187, AX-22111 Mariehamn
+358 18 25 490 | info@asub.ax | www.asub.ax

Följebrev, sida 2

Utbyggnadsplanerna för åländsk havsbaserad vindkraft, stöd till fråga 20–22 i enkäten.

2 (2)

Ålands statistik- och utredningsbyrå

Undersökning om ålänningars miljömedvetenhet och -engagemang

Vänligen fyll i blanketten tydligt (svaren läses maskinellt)! Tack!

Grunduppgifter

1. Är du...? ☐ Kvinna ☐ Man ☐ Vill inte svara

2. Vilket år är du född? ____

3. Var bor du? ☐ Mariehamn ☐ Landsbygden ☐ Skärgården

4. Vilken är din högsta avslutade utbildning?

☐ Grundskola/Folkskola/Mellanskola
☐ Yrkesskola/Institut/Gymnasium
☐ Universitet/Högskola
☐ Annat/Ingen

5. Vad är din huvudsakliga sysselsättning?

☐ Tjänsteman/Arbetstagare
☐ Arbetsgivare/Företagare/Lantbrukare
☐ Studerande/Elev
☐ Arbetslös/Permitterad
☐ Pensionär
☐ Föräldra-/vårdledig/Övrigt hemarbete
☐ Annat

6. Antal personer totalt i ditt hushåll (inklusive dig själv): ____ varav barn under 18 år: ____

7. Vilken är hushållets sammanlagda månadsinkomst före skatt (inklusive bidrag och pension)?

☐ Mindre än 2 300 euro (mindre än 27 000 euro i året)
☐ 2 300 - 3 600 euro (27 000- 42 800 euro i året)
☐ 3 601 - 5 700 euro (42 801 - 68 300 euro i året)
☐ Mer än 5 700 euro (mer än 68 300 euro i året)
☐ Vet ej/Vill inte uppge

8. I vilken typ av bostad bor du?

☐ Lägenhet. Gå till fråga 9b! ☐ Villa, småhus

9a. Vilken typ av uppvärmning har bostaden? ***Flera kryss möjliga!***

☐ Olja
☐ Fjärrvärme
☐ Elvärme
☐ Pellets/Vedeldning
☐ Jord-/bergvärmepump
☐ Luftvärmepump
☐ Grön el, t.ex. från vindkraft
☐ Solenergi
☐ Annan uppvärmning

9b. Jag har huvudsakligen förnybar energi för el i bostaden

☐ Ja
☐ Nej
☐ Vet ej

10. Har ditt hushåll tillgång till någon av följande bilar (även mopedbilar), i så fall hur många?

Bil med el eller annat förnybart drivmedel: ____ Hybridbil: ____ Bensindriven bil: ____ Dieseldriven bil: ____

6794132406

Miljöattityd- och agerande

11a. Hur viktigt är det för dig personligen att skydda miljön?

- ☐ Mycket viktigt
- ☐ Ganska viktigt
- ☐ Varken viktigt eller oviktigt
- ☐ Inte så viktigt
- ☐ Inte alls viktigt

11b. Hur viktiga anser du att följande miljöfrågor är? ***Endast ett kryss per rad!***

	Mycket viktig	Ganska viktig	Varken viktig eller oviktig	Inte så viktig	Inte viktig alls
Klimatförändringar	☐	☐	☐	☐	☐
Återkommande torka eller övervämningar	☐	☐	☐	☐	☐
Havsföroreningar (t.ex. övergödning, oljespill, nedskräpning)	☐	☐	☐	☐	☐
Föroreningar av sjöar och grundvatten	☐	☐	☐	☐	☐
Östersjöns tillstånd	☐	☐	☐	☐	☐
Luftföroreningar	☐	☐	☐	☐	☐
Bullerföroreningar	☐	☐	☐	☐	☐
Bekämpningsmedel, konstgödsel och liknande i jordbruk, som kan leda till övergödning av vattendrag och markförsämring	☐	☐	☐	☐	☐
Ökande avfallsmängder	☐	☐	☐	☐	☐
Miljömärkning	☐	☐	☐	☐	☐
Ekologisk produktion	☐	☐	☐	☐	☐
Biologisk mångfald (djur, växter och deras livsmiljöer)	☐	☐	☐	☐	☐
Förnybara energikällor (t.ex. vindkraft, solenergi)	☐	☐	☐	☐	☐

Annan miljöfråga, vilken? _____

11c. Hur väl instämmer du i följande påståenden om varför det kan vara viktigt att säkerställa biologisk mångfald? ***Endast ett kryss per rad!***

	Instämmer helt 1	2	3	4	Instämmer inte alls 5	Vet ej/Kan inte svara
Det är vårt ansvar att skydda naturen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vår hälsa och vårt välmående är beroende av naturen och biologisk mångfald	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Biologisk mångfald och en välmående natur är viktiga för vår långsiktiga ekonomiska utveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Djur, växter och ekosystem har ett egenvärde i sig	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Hur ofta gör du följande? ***Endast ett kryss per rad!***

Källsortering av avfall	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Jag källsorterar hushållsavfall	☐	☐	☐	☐	☐
Jag lämnar el- och elektronikavfall till insamling	☐	☐	☐	☐	☐
Jag sorterar ut farligt avfall (t.ex. batterier, restolja)	☐	☐	☐	☐	☐

Minska avfallsproduktionen och miljöpåverkan	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
Jag undviker att köpa produkter med onödig förpackning	☐	☐	☐	☐	☐
Jag undviker att köpa engångsartiklar	☐	☐	☐	☐	☐
Jag satsar på varor som har längre livslängd	☐	☐	☐	☐	☐
Jag lämnar varor till återanvändning (t.ex Emmaus)	☐	☐	☐	☐	☐
Jag säljer varor i andra hand t.ex. på loppmarknad	☐	☐	☐	☐	☐
Jag för varor på reparation hellre än köper nya	☐	☐	☐	☐	☐
Jag undviker att slänga mat (minskar matsvinn)	☐	☐	☐	☐	☐

2675132400

Endast ett kryss per rad!

Köp av varor och tjänster	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Inte relevant/ Vet ej
Jag överväger behovet innan jag köper en ny vara	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag köper begagnade varor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag köper lokalt producerade produkter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag köper ekologiska livsmedel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag köper miljömärkta varor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag köper miljömärkta tjänster (t.ex. hotell, frisör)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag undviker att köpa varor med varningstext avseende miljön	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag sparar in på el	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag sparar in på uppvärmning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag sparar in på vattenanvändning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag försöker välja alternativ till bensin-/dieseldriven bil (t.ex. gå, cykel, elcykel, elbil, åka kollektivt)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag placerar pengar i företag/fonder med miljöinriktning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deltagande i aktiviteter, påverkan i miljöfrågor	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Inte relevant/ Vet ej
Jag deltar i aktiviteter anordnade av t.ex. organisation/förening för natur eller miljö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag försöker aktivt påverka i miljöfrågor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hur färdas du vanligen när du ska...	Kör bil ensam	Samåker	Åker kollektivt	Elcykel eller liknande*	Cyklar	Går	Inte relevant/ Vet ej
...till arbete/skola	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...handla livsmedel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...göra "sällanköp" (t.ex. kläder, elektronik)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...regelbundna fritidsaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...andra aktiviteter på fritiden (t.ex. träffa vänner)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

**T.ex. elskoter, mopel eller annat eldrivet enpersonsfordon*

Beredskap att bete sig mer miljömedvetet

13. Skulle du vara villig att ändra ditt beteende till förmån för miljön när det gäller...

Endast ett kryss per rad!

Avfallsproduktion och köp av varor/tjänster	Jag gör detta systematiskt/ mycket redan	Jag är villig att ändra mitt beteende... mycket	i viss mån	inte alls
Källsortering av hushållsavfall	☐	☐	☐	☐
Undvika produkter med onödig förpackning	☐	☐	☐	☐
Satsa på varor som har längre livslängd	☐	☐	☐	☐
Föra varor på reparation hellre än köpa nya	☐	☐	☐	☐
Köp av ekologiska livsmedel	☐	☐	☐	☐
Köp av miljömärkta varor/tjänster	☐	☐	☐	☐
Köp av begagnade varor	☐	☐	☐	☐

Energianvändning	Jag gör detta systematiskt/ mycket redan	Jag är villig att ändra mitt beteende... mycket	i viss mån	inte alls	Inte relevant/ Vet ej
Minska på elanvändning	☐	☐	☐	☐	☐
Minska på uppvärmning	☐	☐	☐	☐	☐
Minska på vattenanvändning	☐	☐	☐	☐	☐
Köp av förnybar energi	☐	☐	☐	☐	☐

5498132406

13. Skulle du vara villig att ändra ditt beteende till förmån för miljön när det gäller...
(forts. från föregående sida)

Färdvanor	Jag gör detta systematiskt/ mycket redan	Jag är villig att ändra mitt beteende... mycket	i viss mån	inte alls	Inte relevant/ Vet ej
Cykla/gå istället för att köra bil	☐	☐	☐	☐	☐
Åka kollektivt/samåka	☐	☐	☐	☐	☐
Använda bil med el eller annat förnybart drivmedel	☐	☐	☐	☐	☐
Välja miljövänliga alternativ vid utlandsresor (t.ex. utan flyg)	☐	☐	☐	☐	☐

14. I vilken utsträckning instämmer du i att följande hindrar dig från att göra mer för miljön?
Endast ett kryss per rad!

	Instämmer helt 1	2	3	4	Instämmer inte alls 5	Vet ej/Kan inte svara
De miljövänliga alternativen är dyrare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De miljövänliga alternativen medför mer arbete/besvär	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De miljövänliga alternativen är inte lika effektiva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De miljövänliga alternativen är inte lika tilltalande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag är inte tillräckligt motiverad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har inte tillräckligt med information/kunskap om miljöfrågor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inget hindrar mig från att göra mer för miljön	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Annan orsak till att jag inte gör mera för miljön: _____

Samhällsinsatser för miljön

15. Vilka miljöåtgärder tror du vore effektivast att prioritera i beslutsfattande på Åland? ***Max FEM svar.***

- ☐ Minska spridning av miljögifter
- ☐ Minska utsläpp och aktiviteter som försämrar luftkvaliteten
- ☐ Minska utsläpp och aktiviteter som försämrar vattenkvaliteten i vår skärgård
- ☐ Minska klimatpåverkan (t.ex. minskad användning av fossila bränslen)
- ☐ Hålla odlingslandskapet öppet
- ☐ Skydda värdefulla naturområden (rikt djur- och växtliv, geologi)
- ☐ Säkerställa biologisk mångfald
- ☐ Myndigheterna köper in mer miljöanpassade varor och tjänster
- ☐ Åtgärda förorenade områden
- ☐ Minska störande buller
- ☐ Bygga ut vindkraften
- ☐ Förbättra/öka informationen om miljöfrågor
- ☐ Införa strängare miljölagstiftning
- ☐ Höja miljöskatter eller minska subventioner till miljöskadlig verksamhet
- ☐ Införa starkare ekonomiska incitament för företag/privatpersoner som vidtar miljöåtgärder (t.ex. skattelättnader, subventioner)
- ☐ Satsa på forskning och utveckling inom miljöfrågor
- ☐ Annan åtgärd, vilken? _____

16. Eventuella kommentarer:

_____

_____

_____

_____

7072132406

Bilaga 2. Landskoder till Figur 6

Austria	AT	Ireland	IE
Belgium	BE	Italy	IT
Bulgaria	BG	Lithuania	LT
Republic of Cyprus	CY *	Luxembourg	LU
Czechia	CZ	Latvia	LV
Germany	DE	Malta	MT
Denmark	DK	The Netherlands	NL
Estonia	EE	Poland	PL
Greece	EL	Portugal	PT
Spain	ES	Romania	RO
Finland	FI	Sweden	SE
France	FR	Slovenia	SI
Croatia	HR	Slovakia	SK
Hungary	HU	United Kingdom	UK
European Union – weighted average for the 28 Member States			EU28
European Union without the UK - weighted average for the 27 Member States			EU27

Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB, är en oberoende institution vars främsta uppgifter är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva forskning och utredningsverksamhet. ÅSUB producerar aktuell statistik inom ett stort antal områden. Inom forskningen och utredningsverksamheten är det samhällsekonomiska området centralt men verksamheten omfattar även många andra relevanta samhällsfrågor.

All statistik, alla rapporter och annat kunskapsunderlag publiceras på ÅSUB:s webbplats www.asub.ax.

ÅSUB Ålands statistik- och utredningsbyrå

Tel. +358 18 25490
info@asub.ax | www.asub.ax
PB 1187 | AX-22 111 Mariehamn